

โครงการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาววาในเขตรัฐฉานตะวันออก (2542-2544)

เพื่อนไร้พรมแดน

เรียบเรียงจาก UNSETTLING MOVES

The Wa forced resettlement program in Eastern Shan State

By Lahu National Development Organization

“สั่งอพยพ”

โครงการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาวว้าในเขตรัฐฉานตะวันออก

(2542-2544)

เพื่อนไร้พรมแดน

เรียบเรียงจาก

UNSETTLING MOVES

The Wa forced resettlement program in Eastern Shan State

By Lahu National Development Organization

“สั่งอพยพ”

โครงการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาววาในเขตรัฐฉานตะวันออก
(2542-2544)

โครงการเพื่อนไร้พรมแดนแปลและเรียบเรียงจาก

UNSETTLING MOVES

The Wa forced resettlement program in Eastern Shan State

By Lahu National Development Organization

บรรณาธิการแปล พรสุข เกิดสว่าง
ออกแบบปก ศุภโมกษ์ ศิลารักษ์
จัดรูปเล่ม นภสร เลิศเยาวฤทธิ
ภาพประกอบ จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2545
จำนวน 2,000 เล่ม
เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 974 - 90799 - 6 - 5
ราคา 80 บาท

จัดพิมพ์โดย โครงการเพื่อนไร้พรมแดน
ตูป.ณ. 180 ไปรษณีย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50202
โทร. 053 222509, 053 893 095 แฟกซ์ 053 222509
อีเมล : borders@chmai2.loxinfo.co.th
www.friends-withoutborders.org
จัดจำหน่ายโดย บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทร. 02 225 9536 - 9

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่

(Lahu National Development Organization)

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่เป็นการรวมตัวของกลุ่มนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยชาวลาหู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และสนับสนุนการหาทางเลือกทดแทนการปลูกฝิ่นในหมู่ประชาชนชาวลาหู่

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่ดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในรัฐฉานโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มประชาชนชาวลาหู่
2. ส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ระบบสหพันธรัฐ การพัฒนาชุมชน และสาธารณสุขมูลฐานให้กับประชาชนชาวลาหู่ ว่า ปะโอ ปะหล่องและไทยใหญ่
3. พัฒนาความร่วมมือและความเป็นเอกภาพในหมู่คนลาหู่และประชาชนบนพื้นที่สูงเผ่าต่างๆในรัฐฉานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำชุมชนในแต่ละท้องถิ่น

สถานที่ติดต่อ

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่

ตึกป.ณ. 227 ไปรษณีย์เชียงใหม่ 50000

อีเมลล์ : Indorg@yahoo.com

เพื่อนไร้พรมแดน

(Friends Without Borders)

โครงการเพื่อนไร้พรมแดนเป็นองค์กรเล็ก ๆ ของประชาชนไทยที่จัดตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 เพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประชาชนไทยและพม่า โดยเฉพาะผู้พลัดถิ่นชาวพม่าในประเทศไทย เพื่อสังคมที่สันติและเคารพในสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ทุกคน

เพื่อนไร้พรมแดนเชื่อมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชนไร้พรมแดนไม่ว่าจะเป็น ชาติ ศาสนา สีดผิว เพศ และความคิดเห็นใดๆ มนุษย์ถือกำเนิดมาด้วยศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เสรีภาพและความเสมอภาคด้วยกันทั้งสิ้นและผู้ที่ถูกบีบเค้น ผลักไล่ให้ย้ายถิ่นนั้นเป็นผู้ที่เพื่อนมนุษย์สมควรให้ความช่วยเหลือ เพื่อนไร้พรมแดนดำเนินกิจกรรมด้วยความเชื่อมั่นว่าเมื่อมิตรภาพเกิดขึ้นแล้ว นอกจากเพื่อนย่อมจะไม่ทำร้ายเพื่อน เพื่อนก็จะไม่อยู่นิ่งเฉยเมื่อเพื่อนถูกทำร้ายและมุ่งหวังว่ามิตรภาพระหว่างประชาชนไทย-พม่าจะช่วยสนับสนุนให้นโยบายรัฐไทยที่มีต่อประชาชนพม่าพลัดถิ่นและต่อประเทศพม่าตั้งอยู่บนพื้นฐานการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เพื่อสังคมไทยและภูมิภาคที่ภาคภูมิใจด้วยสันติ

สถานที่ติดต่อ

เพื่อนไร้พรมแดน

ตู่ป.ณ.180 ไปรษณีย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50202

โทร. 053 893095 แฟกซ์ 053 222509

อีเมลล์ : borders@chmai2.loxinfo.co.th

www.friends-withoutborders.org

ความเป็นมา

หลายปีที่ผ่านมา สังคมไทยเริ่มตระหนักมากขึ้นถึงภัยคุกคามจากยาเสพติด ความพยายามร่วมมือแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเข้มข้นจึงเกิดตามมา ขณะเดียวกันนั้น ชื่อของ "ว่าแดง" ก็ปรากฏเป็นที่คุ้นหูคนไทยเพิ่มขึ้นจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนว่าเป็นชนกลุ่มน้อยผู้อยู่เบื้องหลังการผลิตยาบ้าและเฮโรइनจากพม่าทั้งหมดคนนั่นเอง และโดยที่ไม่เคยได้รับรู้แง่มุมอื่นๆของชนเผ่านี้เลย

สำหรับสังคมไทยวันนี้ "ว่า" จึงเป็นเพียงกองทัพลูกผลิตยาเสพติดที่เราไม่เคยได้รู้จักเรื่องราวชีวิต เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ห่างไกล ไม่มีโอกาสได้ทำความรู้จัก และถูกตัดทอนภาพความเป็นคนให้เหลือเพียงคราบผู้ร้ายที่น่าภัยเข้ามาใกล้ตัวเรา อดีตทางชาติพันธุ์ที่สังคมไทยเคยสร้างให้กับชนเผ่าและ คนชายขอบกลุ่มต่าง ๆ ในบ้านเรากำลังจะเกิดซ้ำเล่ากับอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศเพื่อนบ้าน โดยไม่ทันตระหนักและโดยไม่ตั้งใจ ความห่างเหินและหวาดระแวงยิ่งนำพาสังคมไทยออกห่างจากการรับรู้ชะตากรรมที่ชนชาติว่ากำลังประสบ ความเอื้ออาทรจึงยังไม่อาจแบ่งปันไปถึง

กว่าสี่ปีแล้ว ที่คนว่าอยู่อาศัยบนที่สูง อากาศเย็น ใกล้ชายแดนประเทศจีน ถูกบีบบังคับโดยผู้นำทหารให้ละทิ้งถิ่นฐาน ต้องระหกระเหินลงมาหาบ้านใหม่ในดินแดนรัฐฉานตอนใต้ที่พวกเขาไม่คุ้นเคย ชีวิตใหม่เริ่มขึ้นภายหลังความป่วยไข้ สูญเสีย หยามหมิ่นศักดิ์ศรี ท่ามกลางความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใหม่ชาวลahu อาข่า และไทยใหญ่ เกิดเป็นภาวะบีบคั้นให้พวกเขาต้องลาจากบ้านเกิดที่อาศัยกันมานานนับแต่ปู่ย่า

ระหกระเหินกระจัดกระจายไปอีกกลุ่มหนึ่ง แต่ถึงวันนี้ คำบอกเล่าของ
คนพลัดถิ่นเหล่านี้ยังไม่ถึงไหน เสียงครวญของพวกเขาเพียงลอดผ่าน
กำแพงรัฐเผด็จการยังไม่ดังเท่าคำประกาศสงครามยาเสพติดของ
สังคมไทย สงครามที่เราเองยังไม่อาจรู้แน่ว่าใครกันคือศัตรูที่แท้จริง
และแนวทางของเรามีแต่จะเปลืองพลัง เป็นการดีกว่าหรือไม่หากจะริเริ่ม
เจรจาสันติภาพกับยาเสพติด และหากสังคมเห็นชอบตรงกันว่าการสร้าง
สันติภาพควรเข้ามาแทนที่การทำสงคราม เนื้อหาใน "สังอุพพ" รายงาน
การบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาวว่าในรัฐฉานตะวันออก (2542-2544) เล่มนี้
ย่อมเป็นข้อมูลสำคัญที่เราควรใส่ใจในเบื้องต้น

ด้วยความมุ่งหวังจะสนับสนุนกระบวนการสันติภาพในดินแดน
เพื่อนบ้านของไทย เพื่อนไร่พรมแดนจึงร่วมเผยแพร่รายงานฉบับนี้ให้แก่
สังคมไทยในวงกว้าง และในการพิมพ์ฉบับภาษาไทยนี้ เพื่อนไร่พรมแดน
ได้เรียบเรียง ปรับข้อความ และตารางเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้อ่านคนไทย
เข้าใจง่ายขึ้นด้วย โดยยังคงนำเสนอข้อมูลเช่นเดียวกับที่ได้บันทึกไว้ใน
รายงานฉบับภาษาอังกฤษทุกประการ

เพื่อนไร่พรมแดน

คำนำจากองค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่

เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2543 นายชิน หม่อง มยิ่นท์ เจ้าหน้าที่การประชาสัมพันธ์ของกองทัพเอกภาพแห่งรัฐว้า (United Wa State Army - UWSA) ได้ประกาศว่า ผู้นำของตนได้เริ่มโครงการระยะ 3 ปี ซึ่งเป็นการโยกย้ายประชากรกว่า 50,000 คน จากรัฐฉานตอนเหนือติดชายแดนจีนลงใต้มายังชายแดนไทย-พม่าแล้ว

สื่อมวลชนจำนวนไม่น้อยได้ให้ความสนใจต่อการประกาศโครงการดังกล่าว หากต่อมาก็แทบมิได้มีการนำเสนอรายงานต่อเนื่องใด ๆ ให้สังคมโลกได้รับรู้ รัฐฉานตะวันออกนั้นอยู่ในมุมอับจากสายตาชาวโลก เช่นเดียวกับพื้นที่ชายแดนแถบอื่นของประเทศพม่า ดังนั้นโครงการโยกย้ายประชากรครั้งใหญ่ ซึ่งดำเนินไปพร้อมกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลากหลายรูปแบบจึงถูกเก็บเงียบเสมือนเป็นเรื่องลับซับซ้อน

รายงานฉบับนี้ คือความพยายามของคณะผู้จัดทำที่จะเปิดเผยถึงผลกระทบของโครงการดังกล่าวต่อกลุ่มประชาชนว้าที่ถูก**สั่งอพยพ** และต่อประชากรท้องถิ่นในเขตรัฐฉานตอนใต้ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานใหม่ แน่หนอนที่ว่าโครงการดังกล่าวได้สร้างความตึงเครียดระหว่างชาวว้าและชนเผ่าท้องถิ่นหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบรัฐฉานตะวันออกเช่น ชาวล่าหู่ อาข่าและไทยใหญ่ หากคณะผู้จัดทำก็มิได้มีความมุ่งหมายเติมไฟให้ความตึงเครียดทวีความรุนแรงขึ้นอีกแต่ประการใด **“สั่งอพยพ”** เป็นเพียงรายงานข้อเท็จจริงที่ดีแผ่และ

วิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อมุ่งให้เห็นถึงความจำเป็นต่อการแสวงหาทางออกทางการเมือง อันจะอำนวยให้ประชาชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่าจะได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคและสันติ

“สังอพยพ” เป็นการสรุปวิเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้มาจากการสังเกตการณ์ เอกสารทางการต่าง ๆ และสัมภาษณ์ชาวบ้านว่า ไทยใหญ่ อาข่าและลาหู่ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2544 ทั้งที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการพูดคุยกลุ่มย่อยกว่า 30 คน ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดในการได้มาซึ่งข้อมูลจากทางการว่าและด้วยเหตุที่โครงการดังกล่าวก็ยังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง รายงานฉบับนี้จึงยังมีอาจเรียกได้ว่าสมบูรณัณัก อย่างไรก็ตามก็ดีคณะผู้จัดทำได้เล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่โลกภายนอกควรจะรับรู้ถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น “สังอพยพ” จึงได้รับการตีพิมพ์ขึ้นมาโดยอาศัยข้อมูลเท่าที่มีอยู่เป็นลำดับแรก

ท้ายสุด คณะผู้จัดทำขอขอบคุณบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำรายงานฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่

คำแนะนำโดยประธานองค์การแห่งชาติว่า

รายงานฉบับนี้นำมาซึ่งความเข้าใจต่อความทุกข์ยากที่ประชาชนชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตตะวันออกของภูฏานกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งรวมถึงชาวไทยใหญ่ ลาหู่ อาข่า ปะหล่อง ลีซุและกะฉิน รัฐบาลพม่าไม่ให้การเคารพในสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและเสรีภาพในการเดินทาง จึงยังเป็นการยากที่จะรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าจะไม่มีสันติภาพแท้จริงเกิดขึ้นได้ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งกระทำการกดขี่กลุ่มอื่นๆ มีแต่เพียงการตีแผ่ข้อเท็จจริงให้ประชาชนของประเทศพม่าและชาวโลกได้รับรู้เท่านั้น ที่จะช่วยให้ค้นพบแนวทางบรรเทาความทุกข์ยาก ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่ารายงานฉบับนี้เป็นบันไดขั้นแรกที่สำคัญมากในการแสวงหาวิถีทางอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

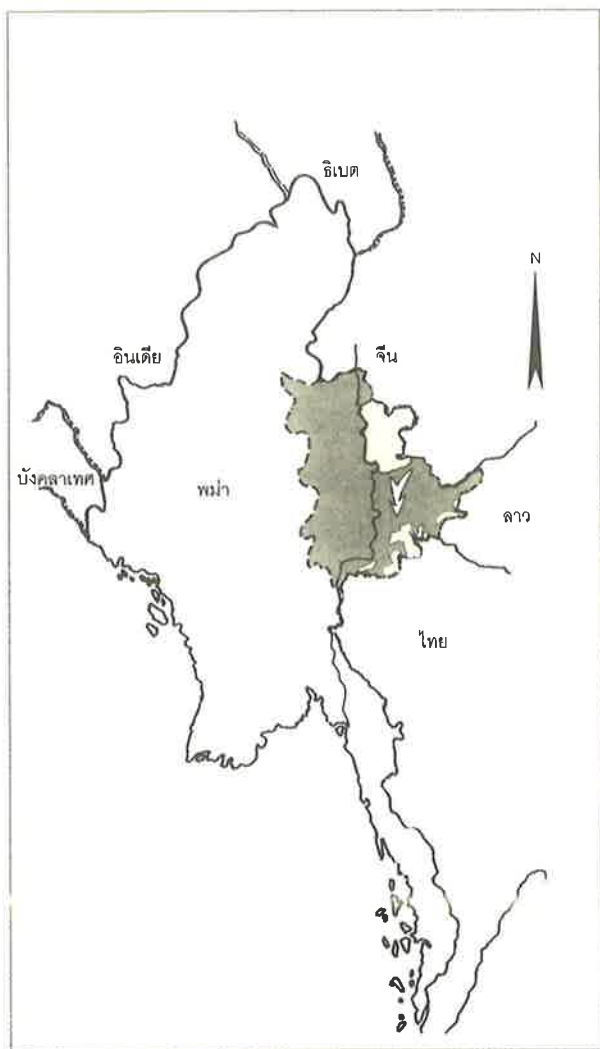
เจ้า มหา ซาง

ประธานองค์การแห่งชาติว่า

องค์การแห่งชาติว่า (Wa National Organization) เป็นกองกำลังของชาวว่าที่ต่อต้านอำนาจเผด็จการของรัฐบาลทหารพม่าซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2516 องค์การแห่งชาติว่าเข้าร่วมกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยอื่นๆที่ต่อสู้กับรัฐบาลกลางพม่าในปีพ.ศ. 2519 เป็น**กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Democratic Front)** โดยมีฐานปฏิบัติการอยู่ใกล้ชายแดนไทย ปัจจุบัน องค์การแห่งชาติว่า ยังคงดำเนินกิจกรรมเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิในการกำหนดกิจการตนเองในพื้นที่ซึ่งชนชาติว่าตั้งถิ่นฐานมาแต่โบราณ แตกต่างจากกองกำลังของพรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) ที่บรรลุข้อตกลงหยุดยิงกับรัฐบาลพม่าเมื่อปี พ.ศ. 2532 และอ้างสิทธิเข้าปกครองและควบคุมพื้นที่ของคนว่าหลายแห่งในรัฐฉาน

สารบัญ

บทคัดย่อ	15
เรื่องราวของชนเผ่าว้า	21
วิถีชีวิตและวัฒนธรรม	24
การเมืองการปกครอง	27
คลื่นคนอพยพ	33
ผู้ถูกอพยพ	37
สังการ	39
ระหกระเหินเดินทาง	43
บ้านที่ถูกทิ้งร้าง	47
ตั้งถิ่นใหม่	49
บ้านใหม่ทางตอนใต้	53
ตั้งเมืองสร้างตัว	59
เจ็บป่วยและสูญเสีย	62
ชาวบ้านดั้งเดิม	65
สูญเสียที่ทำกิน	66
ไล่ถิ่นทางอ้อม	68
กดขี่ข่มเหง	69
พลัดถิ่นที่อยู่	71
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	76
ภาคผนวก	79
บางส่วนของบทสัมภาษณ์	

แผนที่ 1

โครงการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาวว้าในเขตรัฐฉานตะวันออก
(2542-2544)

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้ประเมินว่า นับแต่ปลายปีพ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ประชากรว่ามากกว่าหนึ่งในสี่ของทั้งหมดได้ถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐานจากบริเวณใกล้ชายแดนจีนมายังเขตรัฐฉานตอนใต้ พรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (United Wa State Party – UWSP) ซึ่งได้รับ การสนับสนุนจากรัฐบาลทหารพม่าได้ดำเนินการอพยพประชาชน ทั้งชายหญิงและเด็ก จำนวน 126,000 คน โดยรถบรรทุกและการเดินเท้าเป็นระยะทางรวมกว่า 400 กิโลเมตรมายังชายแดนไทย-พม่า

ทั้งพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) และรัฐบาลทหารพม่าได้แถลงอย่างเป็นทางการว่า โครงการโยกย้ายประชากรครั้งใหญ่นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดการเพาะปลูกและผลิตฝิ่น โดยจะส่งเสริมให้ชาวบ้านว่าได้ปลูกพืชทดแทนในพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ของรัฐฉานตอนใต้ แต่กระนั้น หลักฐานต่าง ๆ ในรายงานฉบับนี้ก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน

ว่าชาวบ้านที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ก็ได้เปิดพื้นที่เพาะปลูกผืนขึ้นใหม่
อีกครั้งด้วยการสนับสนุนของทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหารพม่าและ
พรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) เอง

แม้จะเห็นได้ชัดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า โครงการโยกย้าย
ประชากรว่าครั้งนี้มิได้ดำเนินไปเพื่อกวาดล้างยาเสพติดโดยแท้จริง
แต่อย่างไรก็ตาม เหตุผลเบื้องหลังที่แท้ก็ยังมีอาจยืนยันได้ อย่างไรก็ดี
รายงานฉบับนี้ได้ประเมินสถานการณ์ว่าพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า
(UWSP) ได้ใช้โครงการดังกล่าวเพื่อขยายอาณาเขตอิทธิพลของตน และเพื่อ
แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดนกับไทยและลาว
ในขณะที่รัฐบาลทหารพม่าก็ได้ใช้ยุทธศาสตร์การ “แบ่งแยกแล้ว
ปกครอง” อย่างที่เคยใช้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการตัดแบ่งประชากรว่า
ออกเป็น 2 ส่วนขาดจากกัน สร้างสถานการณ์ให้เกิดแรงกดดันขัดแย้ง
ระหว่างกองทัพเอกภาพรัฐว้า (UWSA) กับกองกำลังต่อต้านรัฐบาลของ
ชาวไทยใหญ่ในเขตรัฐฉานตอนใต้และใช้กองทัพว่าเป็นกำลังทหาร
ตัวแทนในการต่อต้านประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย ข้อมูลจากฝ่ายว่าเองก็
ยืนยันว่า หนึ่งในแรงผลักดันให้เกิดการโยกย้ายครั้งนี้ก็คือ ผลประโยชน์
เม็ดเงินที่ผู้นำรัฐบาลทหารพม่าแต่ละคนได้รับนั่นเอง

ไม่ว่าเหตุที่มาของโครงการโยกย้ายถิ่นฐานชาวว่าครั้งนี้จะเป็น
เช่นไร รายงานฉบับนี้ก็ได้นำเสนอให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินโครงการ
ในลักษณะการใช้กำลังบังคับ ร่วมด้วยการละเมิดทำร้ายทั้งต่อชาวว่า
ที่ต้องอพยพและต่อชาวบ้านท้องถิ่นในรัฐฉานตอนใต้ที่ถูกแย่งชิงที่ดิน
ทรัพย์สินไปให้กับผู้มาใหม่ ชาวว่าที่ถูกส่งอพยพนั้นมาจากเมือง 6 เมือง

ในพื้นที่ว่าตอเหนือและในมณฑลยูนนานของประเทศจีน บางคนมิได้รับการบอกกล่าวก่อนแต่ประการใด และทั้งหมดก็ล้วนถูกบังคับให้ต้องละทิ้งทรัพย์สินแทบทั้งสิ้นที่พึงมี ส่วนใหญ่ถูกกวาดต้อนขึ้นรถบรรทุกให้วิ่งลงใต้ แต่ก็มีอีกจำนวนไม่น้อยที่ถูกบังคับให้เดินเท้าขึ้นเขาลงห้วยเป็นระยะเวลากว่า 2 เดือน ซึ่งส่วนหนึ่งได้เสียชีวิตลงระหว่างการเดินทางนั้น

ผู้ที่สามารถเดินทางมาถึงได้จะถูกจัดการให้ตั้งบ้านเรือนใหม่ในแถบหมู่บ้านเดิมในเขตเมืองสาต เมืองไตน์ และท่าซี้เหล็ก ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และเขตประเทศลาว พรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) ได้แจกข้าวสารและเงินจำนวนหนึ่งให้ชาวบ้านประทังชีวิต หากผู้คนจำนวนมากก็ล้มเจ็บลงหลังการเดินทางอันลำบากยากแค้นมาถึงสภาพแวดล้อมใหม่ที่ไม่น่าเคย ประมาณได้ว่าในปีพ.ศ. 2543 มีผู้เสียชีวิตจากมาลาเรียและโรคภัยไข้เจ็บอื่นๆ ถึงกว่า 4,000 คน

ความเป็นอยู่ของชาวไทยใหญ่ ลาหู่และอาข่าที่อาศัยในพื้นที่รัฐฉานตอนใต้มาแต่ดั้งเดิมได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ที่ดินและทรัพย์สินถูกแย่งชิงเอาไปโดยผู้เข้ามาใหม่ แต่ละคนต้องเผชิญการกดขี่ข่มเหงทั้งจากกองกำลังของรัฐบาลทหารพม่าและกองทัพเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSA) รายงานฉบับนี้ประเมินว่ามีชาวบ้านท้องถิ่นเดิมที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโยกย้ายถิ่นฐานนี้ถึงราว 48,000 คน และในจำนวนนี้น้อยอย่างน้อย 4,500 คน ได้หลบหนีไปยังพื้นที่อื่นของรัฐฉาน อีกราว 4,000 คนได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย โดยไม่สามารถเข้าถึงการปกป้อง

คุ้มครองและความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในสถานะผู้ลี้ภัยเลย

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่ (LNDO) ผู้จัดทำรายงานนี้ยืนยันว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดโครงการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานอันไร้ซึ่งการเคารพสิทธิมนุษยชนนี้ คือการที่ประเทศพม่ามิได้ยึดถือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ดังนั้น นานาชาติจึงควรร่วมกันกดดันให้รัฐบาลทหารพม่าเร่งดำเนินการเจรจาไต่รภาคกับตัวแทนพรรคฝ่ายค้านและชนชาติส่วนน้อย เพื่อนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยและการเคารพซึ่งสิทธิในการตัดสินใจในกิจการตนเอง (Right to Self-Determination) ของชนเผ่าให้รวดเร็วที่สุด โดยในช่วงระหว่างนี้

1. รัฐบาลทหารพม่าและทางการว่าจะต้องยุติการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาวลาหู่จากรัฐฉานตอนเหนือทันทีและต้องอนุญาตให้ชาวบ้านที่มีความประสงค์จะกลับถิ่นฐานเดิมสามารถเดินทางกลับได้โดยไม่มีคามผิดใด ๆ
2. รัฐบาลทหารพม่าและทางการว่าจะต้องจัดการมอคืนที่ดินและทรัพย์สินของชาวบ้านดั้งเดิมในรัฐฉานตอนใต้ที่ถูกแย่งชิงไปโดยผู้มาตั้งถิ่นฐานใหม่ในทันที ชาวบ้านดั้งเดิมจะต้องได้รับอนุญาตให้กลับเข้าอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ของตนได้โดยปราศจากการละเมิดข่มขู่ใด ๆ
3. รัฐบาลนานาชาติและหน่วยงานต่างๆขององค์การสหประชาชาติควรยุติการให้ความช่วยเหลือแก่โครงการปราบปรามยาเสพติด ณ รัฐฉานของรัฐบาลทหารพม่าเนื่องจากความ

ช่วยเหลือนี้ได้กลายเป็นการส่งเสริมการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ภายใต้ข้ออ้างของการปราบปรามยาเสพติด

เรื่องราวของชนเผ่าว่า

ตลาดในเขตว้าตอนเหนือ

ชาวว้าเป็นชนพื้นเมืองแต่ดั้งเดิมแห่งแคว้นยูนนานตอนใต้และ
รัฐฉาน จัดอยู่ในกลุ่มสายว้า-ปะหล่องที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร
และเป็นชนเผ่าซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติใกล้ชิดติดเป็นอย่งกับ
ชาวละว้าหรือละว้าในภาคเหนือของประเทศไทย พรมแดนว้าซึ่งกว้างราว
6,000 ตารางไมล์ หรือหนึ่งในสิบของรัฐบาลนั้น มีแม่น้ำดิงและแม่น้ำคา
ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำสาละวินกั้นพรมแดนเหนือใต้ โดยทาง
ตะวันออกจะเป็นประเทศจีน และด้านตะวันตกกั้นด้วยแม่น้ำสาละวิน

ดินแดนว้าเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน สูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 600-3,000
เมตร ดินคุณภาพต่ำและมีพื้นที่ราบน้อยมาก พื้นที่ส่วนหนึ่งยังคง
เป็นป่าทึบอุดมสมบูรณ์ หากบริเวณกว้างขวางถูกถางเตียนโล่ง
เพื่อทำไร่ผืน การเดินทางติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน และระหว่าง
ว้ากับชนเผ่าอื่นเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากความสูงชันของ
ดงดอย จากข้อมูลของพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) ในปีพ.ศ. 2537
ประชากรในเขตรัฐว้าในประเทศพม่ามีราว 5 แสนคน หนึ่งในสามเป็น
เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี อัตราส่วนชายต่อหญิงคือ 1 : 3 ทั้งนี้ เป็นผลสืบ
เนื่องจากสงครามที่ดำเนินมาหลายทศวรรษ ประชากรเหล่านี้เป็นกลุ่ม
เชื้อชาติว้าราวร้อยละ 70 ที่เหลือจะเป็นชนเผ่าอื่นเช่น ลาหู่ ไทยใหญ่
คะฉิ่น ลีซู อาข่า เมียน ฮั่น แอ่น มั่ง ปะหล่อง เว้ เป็ง ปูหลาน
และเลาเม้ย

น่าเสียดายที่ว่า คำว่า “ว้า” มักถูกนำเสนอควบคู่เฉพาะเพียงกับ
พิธีกรรมล่าหัวมนุษย์และยาเสพติดเท่านั้น ภาพของชาวว้าที่โลกรู้จัก
จึงเป็นเพียงภาพแบน ๆ ที่ขาดมิติตัวตนในแง่มุมอื่น ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน

ยังมีการศึกษาและบันทึกถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของคน
กลุ่มนี้ไว้น้อยมาก แม้ว่าชนเผ่าว่าจะเป็นหนึ่งในชนเผ่าพื้นเมืองที่รุ่มรวย
ด้วยวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ไม่น้อยไปกว่าชนเผ่าใด

วิถีชีวิตและวัฒนธรรม¹

ชนเผ่าว่าที่เป็นชาวบ้านธรรมดาสามัญนั้น มักตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกัน
เป็นหมู่บ้านใหญ่ ลักษณะตัวบ้านมักสร้างให้ได้สูงเพื่อเลี้ยงสัตว์ไว้ในคอกได้ดูบ้าน หากเมื่องานเลี้ยงสัตว์นั้นโดยปกติแล้วจะเป็นหน้าที่
ของชายชาวว่า หญิงหมายถึงไม่มีสัตว์เลี้ยงหลายรายจึงอาศัยอยู่ในบ้าน
ที่สร้างติดดินต่างไปจากผู้อื่น ในชุมชนบนดอยของว่าจะมีชายฉกรรจ์
อาศัยอยู่น้อยมาก เนื่องจากถูกเกณฑ์ไปประจำการเป็นทหารเสียหมด

ชาวว่าคุ้นเคยกับการเกษตรบนไหล่เขาที่สูงชัน โดยในภูมิประเทศ
และภูมิอากาศที่ชุมชนตั้งอยู่นั้น จะไม่สามารถปลูกพืชผลอื่นได้ผลดีนัก
ฝิ่นถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ดำรงอยู่คู่กับชาวว่ามาแต่ดั้งเดิม ดังตำนาน
ที่เล่าขานกันมานี้

.....นานมาแล้วในเทือกเขาดอยมู มีหญิงงามนาม ย่า เล็ม

ขอ หรือรู้จักกันในนามว่า “หญิงงามแห่งดอยมู”

ชายหนุ่มมากมายพยายามขอร้องนางแต่งงาน แต่นางจะเลือก

ได้เพียงคนเดียวเท่านั้น ในที่สุดเมื่อนาง ย่า เล็ม ขอ พบว่า

การจะตัดสินใจเลือกชายผู้ใดนั้นเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้จึงได้

¹ หนังสืออ่านประกอบ Hideyuki Tokano "The Shore Beyond Good and Evil" 2002, Hideyuki Tokano & Kotan Publishing, Tokyo, และ Richard K Olan "The Vanishing Tribes of Burmo" 1999, The Orient Publishing Group, London.

ตัดสินใจปลิดชีวิตตนด้วยความทุกข์ใจเป็นอย่างยิ่ง จากร่างของนางได้เกิดเป็นต้นยาสูบน้อยงอกขึ้นมาจากทรงอก และต้นฝิ่นงอกขึ้นมาจากอ้อมขา นับแต่นั้น ชาววาก็ได้ปลูกฝิ่นและยาสูบเป็นพืชของชุมชนเสมอมา..²

ทั้งหญิงและชายบ้านนิยมสูบบุหรี่ด้วยกล้อง และใช้ฝิ่นรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ฝิ่นเป็นผลผลิตที่ชาวว่าจะขายเป็นเงิน หรือนำไปแลกอาหารและข้าวของอื่น ๆ ข้าวที่ปลูกแต่ละปีมักไม่เพียงพอที่จะบริโภคในครอบครัวได้ตลอดทั้งปี ชาววาก็จึงต้องนำฝิ่นไปแลกข้าวที่พอค้า ชาวจีนจะนำมาขายในฤดูเก็บเกี่ยว

ชุมชนดั้งเดิมของวายังคงยึดถือวิถีการทำเกษตรร่วมกัน โดยชาวบ้านจะเวียนกันไปลงแขกดายหญ้าในไร่นาแต่ละฝิ่นของแต่ละคนจนเสร็จครบทั้งหมู่บ้าน หน้าที่การดายหญ้าส่วนใหญ่จะตกเป็นของผู้หญิง ซึ่งในยามว่างจากการดายหญ้าก็จะมึงงานบ้านอื่น ๆ รวมทั้งการทอผ้าสำหรับทุกคนในครอบครัว เครื่องแต่งกายของชาววาก็จะเน้นสีดำและมีแถบลายทอสีแดงสดใส ทั้งหญิงและชายนิยมสรว้อยคอลูกปัดเป็นพวง โดยหญิงจะเน้นการประดับผ้าคลุมผมด้วยลูกปัดหลากสีและคล้องเขวด้วยห่วงเส้นดำ หรือเข็มขัดประดับลูกปัดเช่นกัน

ชาววาในพม่าส่วนใหญ่จะนับถือผี มีบ้างที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ หากพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ ยังคงดำรงอยู่ในชุมชนอยู่มาก พิธีกรรมบูชาผีที่เกี่ยวข้องพันแนบแน่นกับธรรมชาติและการเกษตรของ

² Takano, Hideyuki (2002) หน้า 69-70

ชาวว่ามีหลากหลายเช่นเดียวกับชนเผ่าอีกจำนวนมาก รวมทั้ง “พิธีกรรมล่าหัวมนุษย์” มาปักไว้ที่เสาทางเข้าหมู่บ้านเพื่อให้คุ้มครอง ชุมชนและพืชผลให้งอกงาม ซึ่งได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกระทั่งเลิกราไปเมื่อราวปีพ.ศ. 2516 นี้

เนื่องจากชาวว่ากระจายตัวอยู่ระหว่างพรมแดนจีน-พม่า และมีประวัติศาสตร์การเมืองที่ผูกพันกับชาวจีน การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมจีนจึงมีอิทธิพลต่อชุมชนว่าเป็นอย่างยิ่ง พรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) กำหนดให้เงินหยวนของจีนเป็นอัตราแลกเปลี่ยนทางการ ดังนั้นในชุมชนว่าจึงมีการใช้เงินหยวน เงินเหรียญรูปแบบเก่าตั้งแต่ ยุคอาณานิคมและผันเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนในตลาด นอกจากนี้ ชาวว่าจะใช้ระบบแช่เงินเดียวกับชาวจีน ซึ่งต่างไปจากชนเผ่าอื่นในประเทศพม่าที่ไม่ใช้นามสกุล

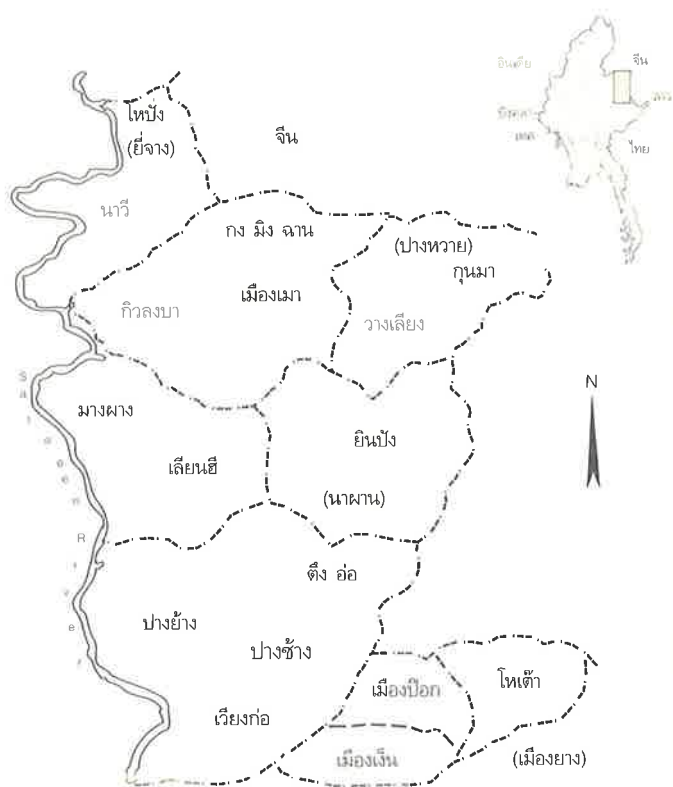
แม้ว่าในปีพ.ศ. 2451 มิชชันนารีอเมริกันได้ออกแบบการเขียนภาษาว่า โดยใช้อักษรโรมันไว้ ภาษาเขียนของว่าก็กลับไม่เป็นที่นิยมมากนัก ชาวว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านเขียนอักษรเหล่านี้ได้ ทั้งนี้ ประชากรว่าส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนและไม่สามารถอ่านเขียนภาษาใด ๆ อย่างเป็นที่พอใจดี พรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) ได้กำหนดให้ภาษาจีนแมนดารินและภาษาว่าเป็นภาษาราชการในเขตรัฐว่า และนับแต่ปีพ.ศ. 2533 ก็ได้พยายามพัฒนาระบบการศึกษาชั้นประถม ในเขตว่าเป็นภาษาจีนและว่า โดยนำเข้าครูมาจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่

การเมืองการปกครอง

ชนเผ่าว่านนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยในรัฐของชนกลุ่มน้อยซึ่งคือรัฐฉานของชาวไทยใหญ่แต่ดั้งเดิม ดินแดนว่าได้แบ่งออกเป็นรัฐภายใต้การบริหารของเจ้าฟ้าตามที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวไทยใหญ่ บางเขตรัฐว่านนั้นเล็กมาก หากบางรัฐก็กว้างขวางถึง 1,600 ตารางไมล์ เจ้าอาณานิคมอังกฤษและญี่ปุ่นมิได้ให้ความสนใจเข้ามายุ่งเกี่ยวกับดินแดนแห่งนี้มากนักและแม้รัฐว่าต่าง ๆ จะถูกรวมอยู่ในพื้นที่รัฐฉานที่อยู่ภายใต้อารักขาของอังกฤษ ในการก่อตั้งสหพันธรัฐฉานเมื่อพ.ศ. 2465 โดยการสนับสนุนของอังกฤษนั้น ก็มีได้รวมเอารัฐว่าไว้ด้วยแต่อย่างใด

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อกองกำลังก๊กมินตั๋งหรือจีนคณะชาติต้องถอยร่นลงจากจีนแผ่นดินใหญ่เข้าสู่พม่า ก็เกิดการสู้รบกันระหว่างกองกำลังว่าที่สนับสนุนก๊กมินตั๋งกับกลุ่มจีนมุสลิมคอมมิวนิสต์ที่รัฐฉานตอนเหนือและระหว่างกลุ่มว่าที่ต่างความเชื่อทางการเมืองในแถบรัฐฉานตอนใต้ ในที่สุดในปีพ.ศ. 2497 กองกำลังก๊กมินตั๋งก็ถูกขับออกจากพื้นที่ มีการรวมพื้นที่ชนเผ่าว่าและชาวจีนโกกั้งเข้าเป็นเขตปกครองพิเศษ ตั้งให้เมืองโหว่ปั้ง เป็นเมืองหลวงโดยเมือง เมากับป้าง ย่างเป็นเมืองสำคัญอันดับรอง

ระหว่างปีพ.ศ. 2511-2532 ชาวว่าและโกกั้งได้เป็นกำลังหลักสำคัญของกองทัพประชาชนของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (Communist Party of Burma - CPB) ที่ได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในเขตรัฐฉานตะวันออก หากในที่สุดกองกำลังโกกั้งก็ได้เริ่มแข็งข้อต่อพรรคคอมมิวนิสต์และกองทัพว่าก็ได้ลุกฮือขึ้นขับไล่ผู้นำคอมมิวนิสต์

- สิบสี่เขตเมืองที่จัดแบ่งโดยกองทัพแห่งรัฐว้าเอกราช
- เขตการปกครองที่มีชื่อในวงเล็บจัดตั้งโดยรัฐบาลทหารพม่าในปีพ.ศ. 2534
- เมืองปางช้างเป็นเขตการปกครองพิเศษ

แผนที่ 2

เมืองและอำเภอในเขตอิทธิพลว่า รัฐฉานตอนเหนือ

ออกไปจากเขตของตน หลังจากนั้น กองกำลังวาก็ได้ก่อตั้งพรรค
สมานฉันท์แห่งชาติพม่า (Burma National Solidarity Party) ซึ่งต่อมา
ได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) โดยมีกองทัพเอกภาพ
รัฐว้า (UWSA) อยู่ใต้บังคับบัญชา และแล้วผู้นำว้าได้เริ่มเจรจา
ต่อรองกับรัฐบาลทหารพม่าจนบรรลุถึงข้อตกลงหยุดยิงเมื่อวันที่ 18
พฤษภาคม พ.ศ. 2532

ด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลพม่า กองทัพเอกภาพรัฐว้า (UWSA)
ได้ทำการสู้รบกับกองกำลังไทยใหญ่ หรือกองทัพเมืองไต (Mong Tai
Army) ภายใต้การนำของขุนล่าเพื่อแย่งชิงพื้นที่ดอยกลาง-เมืองยองใน
แถบรัฐชานใต้ การต่อสู้ยืดเยื้อมาจนถึงปีพ.ศ. 2539 เมื่อขุนล่ายอมวาง
อาวุธให้กับรัฐบาลทหารพม่า กองทัพเอกภาพรัฐว้า (UWSA) จึงยึด
พื้นที่ดังกล่าวได้ไป ปัจจุบันกองกำลังไทยใหญ่ที่ปฏิเสธการยอมแพ้
แก่รัฐบาลทหารพม่าได้รวมตัวกันเป็นกองทัพรัฐชานใต้ (Shan State
Army-South) และกองทัพเอกภาพรัฐว้า (UWSA) ซึ่งมีความสัมพันธ์
แนบแน่นกับรัฐบาลจีนก็ขยายกำลังพลขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 20,000 นายและ
อ้างตนว่าเป็นกองกำลังอิสระที่แข็งแกร่งยิ่งใหญ่มากที่สุดในพม่า

สัปดาห์ดินแดนว้าได้รับการบริหารจัดการใหม่ พรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า
(UWSP) ได้แบ่งพื้นที่ตอนเหนือดั้งเดิมของว้าออกเป็น 11 เมือง คือ ยี่
จาง, ยิน บัง, วาง เลียง, ลิน ฮี, กง มิง ฉาน, กุน มา, กิว บา,
นา วี, ปาง ยาง, ดิง อ่อ, เวียง ก่อ และปาง ขาง เมืองหลวง
ส่วนในพื้นที่ใหม่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของปาง ขาง ก็ได้จัดตั้งเพิ่มขึ้น
อีก 3 เมือง คือเมืองป๊อก โห เต้า และเมืองเงิน และยังกำหนดพื้นที่

เมืองสาดที่ยึดได้มาจากขุนส่าให้เป็นเขตว่าภาคได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม
รัฐบาลทหารพม่าก็ยอมรับเพียงเขตเมือง 6 เมือง ในดินแดนว่าดั้งเดิม
อันได้แก่ ไห่ ปัง, เมืองใหม่ (เมืองเมา), ปาง หวาย, มาง ผาง,
นา ผาน และปาง ยาง เท่านั้น

คลื่นคนอพยพ

กระทั่งบัดนี้ ก็ยังไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดถึงสาเหตุที่แท้จริงของการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานประชากรว่าจากตอนเหนือของรัฐบาลมายังตอนใต้ติดชายแดนไทย-พม่า โครงการควบคุมยาเสพติดของสหประชาชาติ (United Nations Drug Control Program - UNDCP) ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ตอนเหนือของว้านนั้นก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโยกย้ายถิ่นฐานนี้โดยตรง อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบกันว่าหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์เพื่อการขจัดพืชเสพติด ผิ่น และโคคา (ที่ใช้ผลิตโคเคน) ให้หมดไปภายในปีพ.ศ. 2551 ของสหประชาชาตินั้นได้รวมถึงแผนการโยกย้ายประชากรที่ปลูกฝิ่นไปยังพื้นที่ที่ไม่มีการปลูกฝิ่นไว้ด้วย

คำอธิบายอย่างเป็นทางการของผู้นำว่าต่อสาธารณชนก็คือ โครงการยักษ์ใหญ่นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ว่าให้เจริญรุ่งเรืองและปลอดยาเสพติดให้ได้ภายในปีพ.ศ. 2548 (ดังที่ได้ประกาศเอาไว้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2539) โดยชาวว้านนั้นมีผิ่นดินอันอุดมสมบูรณ์รออยู่ทางตอนใต้ ซึ่งผู้นำว่าได้มาจากชัยชนะต่อขุนศึกแห่งกองทัพเมืองไตเมื่อปีพ.ศ. 2539 และผิ่นดินนี้จะอำนวยให้ชนชาวว้าก่อร่างสร้างตัวไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ชาวบ้านว้าที่ถูกสั่งอพยพได้มีโอกาสรับทราบเหตุยืนยันความชอบธรรมในการอพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ของตนจากผู้นำทหารว้าในต่างวาระ และต่างประเด็นกันไป จำนวนไม่น้อยยอมรับมาตรงกันว่าพลโทชิน ยุ้นท์ (เลขานุการที่ 1 ของสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาหรือสภาทหารผู้ปกครองประเทศ) ได้ขายพื้นที่นี้ให้กับพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) แล้ว และอีกจำนวนหนึ่งก็ได้รับคำอธิบายว่าพื้นที่รัฐบาลตอนใต้นั้นถือเป็นดินแดนดั้งเดิมของชาวว้าที่ถูกชาวไทยใหญ่เข้ารุกรานและยึดครอง

หมู่บ้านในเขตว้าตอนเหนือ

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12 ซึ่งเมื่อรัฐบาลทหารพม่าได้ให้สัญญาว่า หากกองทัพสามารถเอาชนะกองทัพขุนสาได้ ก็จะได้ดินแดนเขตอิทธิพลของกองทัพเมืองไตไปครอบครองทั้งหมด ดังนี้ โครงการโยกย้ายประชากรดังกล่าวจึงถือเป็นเพียงการทวงสิทธิอันชอบธรรมของชาววาเพื่อให้อาววได้อพยพจากผืนดินที่ทรุดโทรมมามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเพื่อป้องกันมิให้นักรบวาที่ประจำการอยู่ตอนใต้ต้องคิดถึงครอบครัวจนถึงกับลาพักหรือหนีกลับบ้านอีกด้วย

อย่างไรก็ดี พื้นที่ชุมชนวาดังเดิมทางตอนเหนือรัฐฉานบางแห่งเช่นเมืองเมานั่น ก็ได้ชื่อว่าคุณสมบัติอยู่แล้ว ชาวบ้านวาที่ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งเชื่อว่า เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจต้องการย้ายพวกเขาออกไปเพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้เต็มที่

“ แถบของ ปริดกับไฉ่ สอยในเมืองเมานะ มีผืนขึ้นดีกว่า แถบบ้านเรา มันเป็นเขตว่าที่ปลูกพืชผลอะไรก็ได้ ปลูกฝิ่นก็ได้ เยอะที่สุดเลยนะ ชาวบ้านส่วนใหญ่ฐานะดีกันแต่แถวนั้นมีแร่เงิน อยู่ด้วย หัวหน้าวากับรัฐบาลจีนสั่งให้คนเป็นหมื่นย้ายออกไป ก็เพราะว่าพวกเขาอยากจะทำเหมืองเงิน ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 2)

มีผู้วิเคราะห์ถึงสาเหตุทางการเมืองเบื้องหลังโครงการโยกย้ายประชากรนี้ว่า ในขณะที่ผู้นำว่าต้องการจัดพื้นที่ทางเหนือเพื่อรองรับชาวบ้านวาในเขตจีนที่จะถูกอพยพลงมา (โดยจีนซึ่งมีอิทธิพลเหนือกลุ่มวามาดลอดก็น่าจะสนับสนุนโครงการนี้ด้วยไม่มากนัก) และเสริม

กำลังรวมทั้งขยายฐานอิทธิพลทางตอนใต้ของตน ก็ดูเหมือนว่ารัฐบาลทหารพม่าก็กำลังใช้ยุทธศาสตร์ “แบ่งแยกและปกครอง” โดยผลักดัน กองทัพเอกภาพรัฐว้า (UWSA) ตกอยู่ในความขัดแย้งกับกองทัพรัฐฉานใต้ (SSA-South) และเป็นเครื่องมือในสงครามตัวแทนระหว่าง รัฐบาลทหารพม่ากับประเทศไทยซึ่งถือเป็น “ศัตรูดั้งเดิม” ยิ่งไปกว่านั้น การที่ประชากรว้าถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน ก็น่าจะทำให้รัฐบาลทหารพม่าควบคุมพื้นที่ชายแดนจีน-พม่าได้ง่ายดายขึ้น

ผู้ถูกอพยพ

ผู้ถูกอพยพเกือบทั้งหมดเป็นชนเผ่าว้า มีชาวลาลูปะป่นอยู่บ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ยังมีรายงานอีกว่าชาวบ้านว่าจากฝั่จิ้น (ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งประมาณจำนวนไว้ถึง 25,000 คน) ก็ถูกโยกย้ายลงมาทางตอนใต้รัฐฉานเช่นเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ต่างยืนยันว่า ในบรรดาผู้มาตั้งถิ่นฐานใหม่ มีชาวจีนเชื้อสายฮั่นปะป่นอยู่ ทั้งนี้ รูปร่างลักษณะของชาวจีนนั้นสามารถสังเกตเห็นแยกจากชาวว้าได้อย่างชัดเจน

“มีคนจีนอยู่ในหมู่บ้านเราด้วย (ชาวว้าที่โยกย้ายมา) พวกนี้จะเปิดร้านค้าขายอาหารและอะไรหลายอย่าง ทำเหล้าข้าวโพดขายด้วย ผมยังเห็นทหารกับเจ้าหน้าที่จีนอยู่ในกองทัพอว้าใส่เครื่องแบบว้าแต่เขาจะผิวขาวกว่าคนว้าก็เลยง่ายมากที่จะแยกออก แล้วพวกนี้จะพูดได้แต่ภาษาจีนเท่านั้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5)

เมื่อประมวลจากรายการประชากรที่จะถูกโยกย้ายซึ่งพรรคเอกภาพแห่งรัฐว้า (UWSP) ได้เตรียมไว้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537 ผนวกกับรายการประชากรที่ได้โยกย้ายจริงระหว่างปีพ.ศ. 2542-2544 และการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ถูกอพยพ ก็สรุปได้ว่า ผู้ที่ถูกโยกย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ติดชายแดนจีน ซึ่งเชื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมมติฐานที่ว่า ผู้นำว้าอาจมีแผนการอพยพชาวว้าในเขตประเทศจีนลงมาทดแทน

เมือง	จำนวนหมู่บ้าน *	จำนวนหมู่บ้านที่ถูกย้าย	ร้อยละของหมู่บ้านที่ย้ายเทียบกับจำนวนหมู่บ้านในเมืองนั้น	ร้อยละเทียบกับหมู่บ้านที่ถูกย้ายทั้งหมด
โห ปิง	52	23	44	8
เมืองเมา	268	57	21	19
ม้ง ผาง	267	37	14	13
นาปา	182	66	36	22
ปาง หวาย	93	59	63	20
ปาง ขาง	298	54**	19	18
รวม	1160	296	-	100

ตารางที่ 1 จำนวนชาวบ้านที่ถูกโยกย้ายในช่วงปีพ.ศ. 2542-2544
(สำรวจข้อมูลโดยองค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่)

* ข้อมูลจากเอกสารการสำรวจของรัฐบาลพม่าปีพ.ศ. 2517

** หมู่บ้าน 54 หมู่บ้านในปาง ขางส่วนใหญ่จะไม่ได้ถูกย้ายทั้งหมด
ค่าเฉลี่ยประชากรที่ถูกย้ายต่อหมู่บ้านตร้อยละ 41

ชาวไทยใหญ่จากทางตะวันออกของเมืองสาตกกล่าวว่าในบรรดาชาวว้า 300 ครอบครัว ที่ย้ายลงมานั้น มีชาวจีนอยู่ด้วยถึง 30 ครอบครัว

พื้นที่หนึ่งที่มีคนจีนย้ายไปอยู่หนาแน่นก็คือบ้านสูงทางใต้ของเมืองสาต

“กองพัน 801 ของ เหวย เชียะ กัง (กองทัพเอกภาพแห่งรัฐว่า) มีฐานปฏิบัติการอยู่ที่บ้านสูง หมู่บ้านของผม ที่นั่นมีทหารอยู่ประมาณ 2,000 ครอบครัว เป็นทหารจีน 4 หน่วย ก็มีสัก 250 บ้าน ราว 1,000 คน ทหารจีนพวกนี้เกี่ยวข้องกับเหวย (เซียะ กัง) ทั้งด้านการทหารและกิจการด้วย”

(ผู้สัมภาษณ์ # 3)

มีผู้ตั้งข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า การที่หมู่บ้านในตอนเหนือติดชายแดนจีนถูกอพยพลงได้ อาจมีเหตุเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวคือ ถิ่นฐานบ้านเกิดของเหวย เชียะ กัง ผู้บัญชาการกองพลที่ 171 และเหวย จาย ตัง (ตา ตัง) หัวหน้ากองพลน้อยที่ 894 เป็นไปได้ว่าผู้นำผู้ทรงอิทธิพลของกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ทั้งสองนี้ต้องการชาวบ้านที่จงรักภักดีต่อตนลงมาเพื่อเสริมฐานกำลังสนับสนุนในทางใต้

สังการ

ทางการว่าได้แจ้งให้ประชาชนจำนวนหนึ่งทราบล่วงหน้าก่อน 6 เดือนว่าพวกเขาจะต้องอพยพลงไปทางตอนใต้ ชาวบ้านทั้งหลายต่างทราบดีว่าพวกเขามีได้มีทางเลือกแต่อย่างใด ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า นับแต่ยุคที่กองทัพว่าเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งพม่า “ชาววืานะชินกับการเชื่อฟังคำสั่งเสียแล้ว”

“วันหนึ่ง เजा กับ หัวหน้าทหารอาสาที่เพิ่งกลับมาจากประชุม ที่ศูนย์บัญชาการปาง ชาง ก็มาบอกผมว่าอีกไม่นานทุกคนใน หมู่บ้าน จะต้องย้ายไปอยู่ชายแดนไทย-พม่าแล้ว เขาว่าที่นั่นดินดี เราจะทำไร่ใหม่และเอาที่ดินมาทำกินยังงี้ก็ได้ตามแต่ต้องการ ที่ใหม่่นั่นใกล้ประเทศไทย ค่าขายไก่ หมู วัว ควายหรืออะไรต่อมิอะไรก็จะได้ราคางาม (.....) พวกเรารู้ดีว่าเราจะต้องเชื่อฟังคำสั่ง ของผู้นำไม่อย่างนั้นก็ตาย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

แน่นอนที่ว่า ผู้ที่ถูกสั่งอพยพจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป หลายคน ตั้งหน้าตั้งตารอคอยชีวิตใหม่ในดินแดนตอนใต้ หากหลายคนก็ทุกข์ใจ ที่จะต้องละทิ้งบ้านเรือนและที่ดินของบรรพบุรุษ อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ บางคนลังเลก็คือสภาพอากาศทางรัฐฉานตอนใต้ที่ร้อนกว่าและมี ไข้มาลาเรียชุกชุม

“ข่าวนี (คำสั่งย้าย) ทำให้บางคนดีใจและบางคนก็เศร้าใจ คนที่ทุกข์ก็เป็นพวกที่เคยสู้รบกับขุนสาที่ดอยกลางตรงชายแดน ไทย-พม่ามาก่อน ตอนนั้นเพื่อนทหารหลายคนตายไปเพราะไข้ มาเลเรีย (...) คนในครอบครัวผมนะส่วนใหญ่ก็ดีใจที่จะได้ย้าย โดยเฉพาะลูกสาวสองคนแก่อยากจะไปให้พ้นจากความทุกข์ ยากที่นี้เสียที แต่ผมจะดีใจได้ยังไงเพราะผมไม่รู้อะไรเกี่ยวกับ ที่ใหม่เลย (...) ผมบอกเมียว่าผมไม่อยากทิ้งที่กับไร่นาของผม ผมรู้สึกอย่างนั้นจริง ๆ แต่ก็ไม่ได้บอกคนอื่นหรอกนะ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

แม้ประชาชนส่วนหนึ่งจะรับทราบถึงแผนการโยกย้ายอยู่ก่อน วันที่ต้องเดินทางก็มาถึงอย่างกระชั้นชิดจนไม่ทันเตรียมตัว อีกทั้งเมื่อถึงกำหนดการจริง ชาวบ้านอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่อยู่ในรายการที่จะต้องอพยพก็กลับถูกบังคับให้เก็บของออกจากบ้านทันที ในบางพื้นที่ ชาวบ้านไม่ได้รับอนุญาตแม้จะให้ขนทรัพย์สินติดตัวไปด้วยได้ตามต้องการ

“คืนหนึ่งก็มีทหาร 20 คนจากศูนย์บัญชาการมาบอกว่า ตอนเช้ามีตพຸ່ງນີ້ ພອໄດ້ຍືນເສີຍສັນຍານນກຸຮົດກີຣີບຕີ່ນນອນຸ່ງຮາອາຫາຣ໌ລັກກີ່ນຂ້າວໄກ້ຣ໌ ໆ ກ່ອນທີ່ສັນຍານນກຸຮົດກີຣີທີ່ສອຸ່ງຈະດັງພວກແກ້ຕ້ອຸ່ງອອກຈາກຮູບ້ານໃຫ້ຮຸມດຸທຸກຄຸນ ຫ້າມເອາດ້ວຍຂາມຮຸ້ມໂອຮຸ້ມຂ້າວຂອຸ່ງອາຣ໌ຕິດຕັດໄປທັ່ງນັ້ນ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

“บางคนได้รับแจ้งล่วงหน้าก่อน 6 เดือนว่าจะต้องย้าย แต่บางคนก็ไม่ได้รับคำเตือนก่อนเลย อย่างหมู่บ้านของ เกราะที่มีกัน 230 หลังคาเรือน ตอนแรกมีคำสั่งว่าจะย้าย 100 ครอบครัวแต่พอวันจริงก็สั่งถึง 150 บ้าน เขาแค่สุมบังคับเอาเลย มีเด็ก ๆ บางบ้านหนีไปซ่อนเพราะไม่อยากไปก็เลย ถูกทิ้งไว้ครอบครัวก็ต้องแตกแยกพลัดพรากกัน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 6)

“เราต้องทิ้งข้าวของทั้งหมดที่อุตสาหะทำงานหนักมา หลายต่อหลายปีกว่าจะมีเงินซื้อหามาได้ บางบ้านมีวัวควายหลายตัวก็ต้องทิ้งไว้ ไม่มีใครอยากจะทำอย่างนั้น แต่หัวหน้าบอกว่าเราจะได้รับค่าชดเชยทรัพย์สินพวกนี้ทีหลัง เราไม่มีทางเลือกอื่น ต้องทำตามไม่ว่าจะเชื่อในสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ก็ตาม”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 2)

ระหกระเหินเดินทาง

มีการจัดแจงเส้นทางและวิธีการเดินทางให้แก่ผู้ถูกสังโยกย้ายต่างกันไป ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะถูกสั่งให้เดินเท้าจากหมู่บ้านเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อขึ้นรถบรรทุกต่อไป จุดนัดพบใหญ่คือเมืองปางซางและเมืองป๋อก (ที่ซึ่ง UNDCP จัดตั้งโครงการพัฒนาทางเลือก) จากนั้น ชาวบ้านจะถูกขนส่งไปยังเมืองเปียงที่อยู่ห่างลงไปทางใต้ 100 ไมล์ และต่ออีก 96 ไมล์ถึงเมืองสาต ต่อไปถึงพื้นที่ทางใต้และตะวันออกของเขตเมืองสาตและทางตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองโตน นอกจากนี้ ยังมีชาวบ้านอีกกลุ่มที่เดินทางโดยรถบรรทุกผ่านเมืองเมื่องยาง เมืองคัก เชียงตุงและท่าซี้เหล็ก ก่อนที่จะไปยังเมืองสาต บางรายถูกขนส่งข้ามแม่น้ำสาละวินเข้าสู่เขตตะวันตกของรัฐฉานและเดินทางข้ามวันข้ามคืนต่อไปทางใต้ก่อนที่จะข้ามน้ำสาละวินกลับมาทางตะวันออก เพื่อเข้าสู่พื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่อีก

ผู้ถูกสังเอยหลายคนไม่เคยแม้แต่จะเห็นรถยนต์มาก่อนเลยในชีวิต หลายคนต้องทุกข์ทรมานจากการเมารถ

“ผมได้ยินเสียงดังมาไกลๆ มันเหมือนลมพายุที่พัดมาพร้อมกับฟ้าแลบฟ้าร้อง ลูกกับเมียถามว่าเสียงอะไร แต่ผมก็ไม่รู้ จนได้ไปถามนายทหารคนหนึ่งถึงได้รู้ว่ามันเป็นเสียงรถยนต์ ผมไม่เคยเห็นรถยนต์มาก่อน ไม่มีใครในหมู่บ้านผมเคยเห็นมันมาก่อนเหมือนกัน (...) พวกเราทั้ง 500 คน ถูกเร่งให้ขึ้นไปบนรถบรรทุกหกล้อที่มีอยู่ 9 คัน พอรถเริ่มเคลื่อนตัวไป ยังไม่ทันไกลเกินตะโกนทุกคนทั้งเด็กหนุ่มสาวแก่แม่เฒ่าก็เริ่มปั่นป่วนมีคนร้องไห้และตะโกนโวยวาย ทหารว่าที่ประจำอยู่รถบรรทุกแต่ละคันก็ขู่พวกที่ร้องไห้ให้เงียบ ชาวบ้านบางคนร้องขอจะลงเดินแทนการนั่งรถ (....) เขาเอาผ้าใบปิดท้ายรถจนมืดมากยังกับกลางคืน เรามองไม่เห็นเลยว่ารถกำลังวิ่งไปไหน (...) ผมไม่เคยรู้สึกแยเหมือนกับตอนนั้นมาก่อนเลยในชีวิต เหมือนกับถูกลงโทษให้ตกนรกทั้งเป็นยังไถ่ยังงั้น ผมบอกเมียว่า ผมภาวนาขอให้ชาติหน้าผมไม่ต้องนั่งรถยนต์อีกเลย ผมยอมถูกฆ่าเสียดีกว่าต้องทรมานอย่างนั้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 สำนักข่าวไทยใหญ่รายงานว่าชาวบ้านหญิง 2 ราย วัย 61 ปีและ 69 ปีเสียชีวิตลงระหว่างการเดินทางด้วยรถบรรทุกคลุมด้วยผ้ากันฝนซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่เมืองไตน์ คาดว่าสาเหตุมาจากการขาดอากาศหายใจ (สำนักข่าวไทยใหญ่, “ว่าเสียชีวิตขณะเดินทางลงใต้” 4/12/44)

ชาวบ้านถูกโยกย้ายไปทางใต้

ผู้ถูกอพยพอีกกลุ่มหนึ่งต้องเดินเท้าตลอดทางเป็นเวลาหลายเดือน
เส้นทางยาวไกลและยากลำบากทำให้ครอบครัวซึ่งประกอบไปด้วย
ทั้งเด็กและคนชราต้องทุกข์ยากไม่แพ้กับผู้ที่นั่งรถ

“เมื่ยมแบกตะกร้าเสื้อผ้าขึ้นหลังและอุ้มลูกสาวของเราไปด้วย
แกอายุได้ขวบเดียว ส่วนผมแบกตะกร้าฝิ่น 1 วิส (ราว 1.63
กิโลกรัม) มีเงิน 150 รูปีไว้กันตะกร้าซ้อนด้วยข้าวโพดกับข้าวสาร
อีก 6 ตะกร้า ลูกชายวัย 3 ขวบนั่งอยู่บนสุด ลูกสาวคนโตของผม
แบกจานชามและอาหาร ลูกสาวคนที่สองจูงน้อง 5 ขวบไว้ บางที่
เขาให้เราเดินตามถนน บางที่ก็เข้าทางลัดเส้นทางลำบากมาก
ต้องเดินลัดไปมาขึ้นลงดอยบ่อยๆ (...) ในกลุ่มพวกเรามีเด็ก ๆ
อยู่เยอะ บางที่เราก็ต้องพักให้ 2-3 คืน กว่าจะถึงก็ใช้เวลาถึง
69 วัน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 2)

บ้านที่ถูกทิ้งร้าง

ผู้จัดทำรายงานไม่มีโอกาสได้สัมภาษณ์ชาวบ้านว่าที่สามารถ
ยืนยันได้ถึงความเป็นไปในหมู่บ้านว่าที่ถูกทิ้งมา อย่างไรก็ดี มีรายงานว่า
มีการอพยพชาวบ้านจากเขตจีนเข้ามาในหมู่บ้านแทนผู้ที่ถูกย้ายออกไป
ผู้เฒ่าวัย 73 ปีที่ถูกบังคับโยกย้ายจากพื้นที่ตอนเหนือลงมายังเมืองโต่น
เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 ได้ให้ข้อมูลว่า ชาวบ้านว่าที่ถูกย้ายลงมา
หลังจากตนได้เล่าว่ามีคนว่าจากจีนเข้ามาอยู่ในบ้านของตนแทน
เรียบร้อยแล้ว

ตั้งถิ่นใหม่

โดยส่วนใหญ่แล้ว ชาวบ้านถูกโยกย้ายไปทางใต้ ผู้ถูกโยกย้าย จะได้รับการจัดให้ตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านใหม่ตามสองข้างถนนในเขตที่ราบ หุบเขาใกล้กับชุมชนที่มีอยู่เดิมในเขตเมืองสาธ เมืองโตน และท่าซี้เหล็ก ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาววามีได้มีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่จะตั้งบ้านเรือน อยู่ตามที่ราบเลยแม้แต่่น้อย

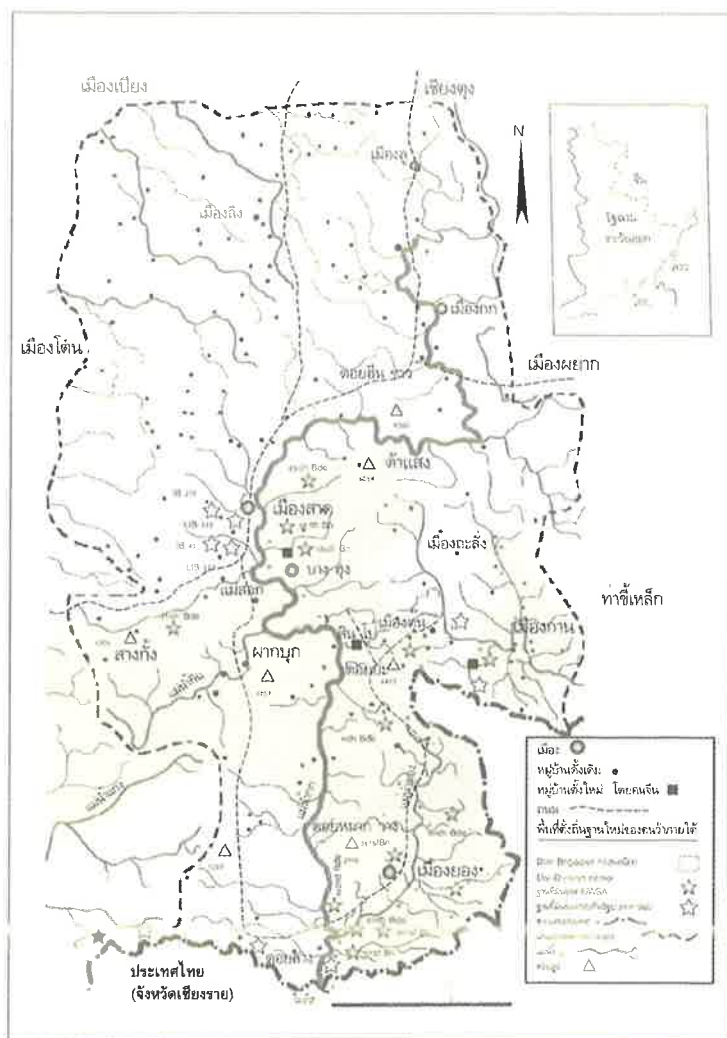
พื้นที่	จำนวนครัวเรือนตั้งถิ่นฐานใหม่	จำนวนประชากรตั้งถิ่นฐานใหม่
เขตเมืองสาธ	13,725	89,923
เขตเมืองโตน	5,418	32,560
เขตท่าซี้เหล็ก	530	3,450
รวม	19,673	123,933

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนและประชากร
ที่มาตั้งถิ่นฐานใหม่ในรัฐฉานตอนใต้ช่วงปีพ.ศ. 2542-2544

ในจำนวนผู้คน 125,933 คนนี้ ราว 50,000 คนถูกโยกย้ายลงมา ในช่วงฤดูแล้งของปีพ.ศ. 2542-2543 โดยที่เหลือส่วนใหญ่จะถูกนำลงมา ในช่วงแล้งปีถัดมา ผู้ถูกโยกย้ายส่วนใหญ่จะถูกพามาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ เขตเมืองสาธ โดยเฉพาะบริเวณเมืองยองทางตอนใต้ของเขตเมืองสาธ ติดกับประเทศไทย เป็นเรื่องน่าขันเมื่อจะเอ่ยถึงเหตุผลอันเป็นทางการ ของโครงการโยกย้ายประชากรนี้ซึ่งคือการส่งเสริมให้ชาวบ้านว่าเลิก การปลูกฝิ่น ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ใหม่ ณ ชายแดนไทย-พม่า นั้น ก็เป็น ดินแดนที่ลือชื่อในเรื่องการเพาะปลูกฝิ่นเช่นกัน

ชาวไร่ในที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ทางตอนใต้

แผนที่ 5

พื้นที่ในเขตเมืองสาธิตที่มีการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาว้าจากรัฐฉานตอนเหนือ

บ้านใหม่ทางตอนใต้

เขตเมืองสาต

ตัวเมืองสาตตั้งอยู่บนหนึ่งในที่ราบอุดมสมบูรณ์ที่กระจายตัวกันอยู่ในเทือกเขาแถบนั้น ประชากรดั้งเดิมในเมืองสาตมีอยู่ราว 40,000 คนเป็นชาวไทยใหญ่ร้อยละ 75 ที่เหลือส่วนใหญ่เป็นชาวพม่าและ ลahu ในพื้นที่รอบตัวเมืองนั้นจะมีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่บนพื้นราบทำการเพาะปลูกข้าว ยาสูบ สับปะรด พริกและกระเทียม โดยพริกและกระเทียมนี้จะป็นสินค้าส่งออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทย ส่วนชาวลahuและอาซากะตั้งถิ่นฐานอยู่บนดอยสูง ซึ่งบางแห่งมีการทำไร่ฝิ่นตามไหล่เขา

ประวัติการปลูกฝิ่นในพื้นที่เมืองสาตนั้นดำเนินมาแต่เนิ่นนานแล้ว นับแต่ครั้งที่เมืองสาตเป็นที่ตั้งศูนย์บัญชาการของเงินก๊กมินตั๋งจากมณฑลยูนนานนั้น ก็ว่ากันว่า ฝิ่นถูกขนส่งจากดอยเมืองสาตโดยเครื่องบิน C-47 เข้าสู่ประเทศไทยและต่อไปยังไต้หวันเลยทีเดียว หลังจากปีพ.ศ. 2497 เมื่อกลุ่มเงินก๊กมินตั๋งหมดอิทธิพลลง เมืองสาตก็ได้กลายเป็นฐานปฏิบัติการของกองกำลังชนเผ่าต่าง ๆ กระทั่งในระยะหลังที่ได้กลายเป็นเขตอิทธิพลของกองกำลังว้า กองกำลังไทยใหญ่ และกองกำลังรัฐบุปผาอีก 4 กองพัน ฝิ่นก็ยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นที่สูงเสมอมา

ที่ราบกลางหุบเขาเมืองยอนทางตอนใต้ของตัวเมืองสาตถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกองทัพเอกภาพรัฐว้า (USWA) ซึ่งมีกองพลที่ 171 นำโดยเหว่ย เซียะ กัง และกองพลน้อย 894 ของตา ตั้งประจำการอยู่

แต่เดิมบริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวลาหู่ราว 24 หมู่บ้าน หากหลังจากกองทัพเมืองไตยอมวางอาวุธในปีพ.ศ. 2539 กองทัพว่าก็ได้ค่อย ๆ นำทั้งทหารและพลเรือนของตนลงมาตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ดังกล่าว จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2542 เมืองยองก็ได้ขยายตัวกลายเป็นเขตเมืองใหญ่ที่มีประชากรกว่า 10,000 คน และโครงการโยกย้ายประชากรว่าครั้งใหญ่ได้นำผู้คนลงมามากจนนับรวมได้ราว 30,000 คน โดยอีกจำนวนหนึ่งก็ยังคงจัดให้อยู่ในหุบเขารอบเมืองยองทุกทิศทุกทางเพื่อเป็นการขยายดินแดนและสร้างปราการยุทธศาสตร์รอบฐานที่มั่นของตน

ในเขตพื้นที่เมืองสาตตอนกลางถัดจากตัวเมืองไปทางตะวันออกเล็กน้อยนั้น เป็นพื้นที่ดั้งเดิมของชาวไทยใหญ่ราว 12 หมู่บ้านและชาวลาหู่กับอาซออีก 17 หมู่บ้าน นับแต่ปีพ.ศ. 2540 หมู่บ้านไทยใหญ่ “บ้านสูง” ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ที่สุดราว 200 หลังคาเรือน ได้กลายเป็นที่ตั้งศูนย์บัญชาการใหญ่ของกองพัน 171 ของหน่วย เชียง กัง ซึ่งเจ้าตัวก็ได้กวาดซื้อที่ไร่ที่นามากมายมาจากพลไทจีน ยึดโดยตรง เพื่อเตรียมรับชาวว่าที่จะโยกย้ายลงมา

ในปีพ.ศ. 2542 กองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้เข้ามาตั้งฐานประจำการที่เมืองต๋มหรือพื้นที่เมืองสาตตะวันออก ตรงข้ามอำเภอแม่ฟ้าหลวง เชียงราย ที่ราบอันอุดมที่ทอดตัวยาวตามแม่น้ำสายนี้เป็นถิ่นฐานของชาวไทยใหญ่ 6 หมู่บ้านหรือราว 1,200 คน ที่ทำการเกษตรปลูกข้าว ถั่วเหลืองและถั่วลิสงไว้ทั้งสำหรับบริโภคเอง และส่งมาขายฝั่งไทย การนำชาวว่ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ดูจะพุ่งเป้าหมาย

ไปที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากถนนผ่านเมืองตูมนี้จะเป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่นำสินค้าไทยใหญ่จากเมืองสาตเข้ามายังประเทศไทย เมื่อกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้ทำการซ่อมแซมถนนที่จะเชื่อมเมืองตูมกับท่าซี้เหล็กได้สำเร็จในปีพ.ศ. 2543 แล้วก็เริ่มมีการโยกย้ายชาวบ้านจากภาคเหนือลงมาทันที

ปลายปีพ.ศ. 2544 ผู้ถูกโยกย้ายอีกจำนวนหนึ่งได้ถูกพาไปยังหนองยอน ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อมเมืองสาตและเมืองเปียงทางตอนเหนือ การตั้งชุมชนว่าใหม่นั้นนอกจากจะเป็นการเชื่อมเขตแดนว่าทางตอนใต้และตอนเหนือเข้าด้วยกันแล้ว ก็ยังมีจุดประสงค์จะรองรับการที่กองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้รับสัมปทานเหมืองทองคำจากรัฐบาลพม่าในพื้นที่ดังกล่าวด้วย

เขตเมืองไต้

เมืองไต้ตั้งอยู่บนถนนที่ตัดจากบ้านหนองอุก ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเหนือผ่านที่ราบแม่น้ำหำงไปอีกราว 100 กิโลเมตรจากเมืองไต้ไปทางตะวันตกอีก 50 กิโลเมตรก็คือสะพานท่าซางที่ข้ามน้ำสาละวินไปยังเมืองปั่นหรือรัฐฉานภาคกลางได้ หมู่บ้านต่างๆ ในเมืองไต้จะตั้งอยู่ตามฝั่งถนนที่ตัดผ่านที่ราบน้ำหำงอันอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านท้องถิ่นเดิมทำการเพาะปลูกข้าว พริกและกระเทียม และส่งขายมายังประเทศไทย

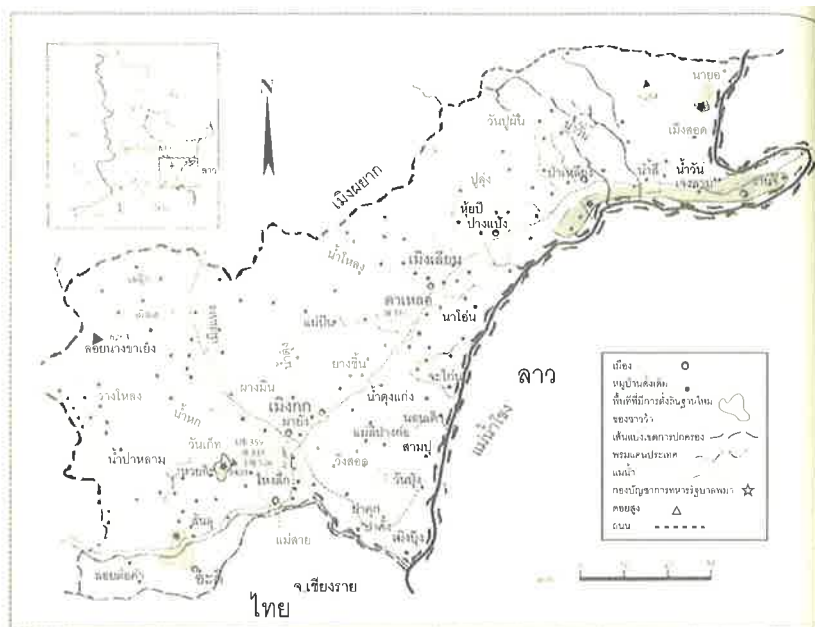
นับแต่ปีพ.ศ. 2537 กองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้เข้ามาตั้งฐานกำลังหลักของกองพัน 214 ใกล้หมู่บ้านโห ยอด - โห บังทางเมืองไต้

ด้านตะวันออก ผู้ถูกโยกย้ายจากทางเหนือจำนวนมากได้มาถึงบริเวณนี้ ในปีพ.ศ. 2542 โดยในปีพ.ศ. 2543 ผู้คนกลุ่มใหญ่ก็ถูกพาต่อมาจาก เมืองไต้นด้านใต้คือเมืองหาง ห้วยอ้อ และปงป่าแหม ซึ่งเป็นพื้นที่ อุดมสมบูรณ์ของชาวไทยใหญ่ อาข่า ลาหู่ และลีซูถึง 23 หมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม การโยกย้ายประชากรว่ามายังเมืองไต้นตอนใต้ มิได้มีเพียงการแสวงหาพื้นที่ทำกินที่ดีขึ้นเท่านั้น เนื่องจากบริเวณ บ้านห้วยอ้อก็เป็นที่ตั้งฐานบัญชาการแห่งหนึ่งของกองพล 171 ของเหวีย เติเย่ กัง ซึ่งกำลังพยายามขยายแนวอิทธิพลและกำลังทหารของตน ไปทางตะวันตก และปงป่าแหม ซึ่งมีผู้มาตั้งถิ่นฐานใหม่ถึง 16,000 คน ก็เป็นถนนเส้นเศรษฐกิจที่มุ่งสู่จุดผ่านแดนบ้านหนองอูกแห่งประเศไทย นั้นเอง

เขตท่าขี้เหล็ก

ท่าขี้เหล็กตั้งอยู่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำที่ซึ่งพรมแดนพม่า ไทย และลาวมาบรรจบพบกัน แต่เดิมประชากรในแถบพื้นราบจะเป็นชาวไทยใหญ่ โดยชาวอาข่าและลาหู่จะอาศัยอยู่ในเขตภูเขา หากตัวเมืองท่าขี้เหล็กขยายขึ้นอย่างรวดเร็วจากประชากรราว 20,000 คน เมื่อราว 10 ปีก่อนมาเป็น 100,000 คนในปี 2544 จำนวนที่เพิ่มขึ้นนี้มาจาก ประชาชนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่ย้ายถิ่นมาจากตอนในของพม่า

ตัวเมืองท่าขี้เหล็กซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มั่งคั่งด้วยการค้าชายแดนรวมถึงขบวนการขนค้ายาเสพติดจากพม่าและจีน ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนี้จะเห็นได้โดยธนาคารขนาดใหญ่ถึง

แผนที่ 7
พื้นที่ในเขตทำซ้ำเหล็กที่มีการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวลาจากรัฐฉานตอนเหนือ

5 แห่งและบริษัทสำนักงานของกองกำลังชนเผ่าที่ทำสัญญาหยุดยิงกับรัฐบาลทหารพม่าแล้วซึ่งกระจายตัวอยู่มากมายหลายแห่ง ในเดือนธันวาคมปีพ.ศ. 2543 ได้มีการจัดตั้งหน่วยควบคุมพื้นที่ชายแดน (Border Control Unit) ใหม่ภายใต้สายบังคับบัญชาตรงของพลโทชน ชุ่นท์ เพื่อตรวจสอบดูแลการค้าชายแดนอีกด้วย

พื้นที่ทำขึ้นหลักด้านตะวันออก หรือป่าเลี้ยว-เจงลาบเคยเป็นฐานที่มั่นของกองกำลังจีนก๊กมินตั๋ง จนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2504 ที่กองทัพปลดปล่อยประชาชนของทางการจีน 20,000 นาย ได้เข้าขับไล่จีนก๊กมินตั๋งออกไป จากนั้น กองกำลังชนเผ่าที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มไทใหญ่ก็เข้ามาตั้งฐานดำเนินการในพื้นที่ด้านตะวันออกติดชายแดนลาวนี้ การโยกย้ายชาวบ้านว่าจากรัฐฉานตอนเหนือมายังบริเวณดังกล่าวจึงดูเหมือนจะมีเหตุผลสำคัญนอกเหนือไปจากการแสวงหาที่ทำกินใหม่ รวมถึงเหตุผลทางเศรษฐกิจเนื่องจากป่าเลี้ยว-เจงลาบกำลังจะกลายเป็นเขตการค้าและการท่องเที่ยวสำคัญตามแผนพัฒนาลุ่มน้ำโขง

ตั้งเมืองสร้างตัว

พรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) ได้จัดการสร้างโรงพยาบาลขนาดเล็กและโรงเรียนที่สอนภาษาจีน พม่าและว่า ไว้รองรับผู้ถูกโยกย้ายโดยมีครูจีนมาประจำการอยู่ด้วย หากก๊อตูเหมือนจะยังไม่สามารถให้บริการประชาชนจำนวนมหาศาลได้อย่างทั่วถึง ชาวบ้านว่าที่เดินทางมาถึงจะได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรว่า (Wa Organization)

ในการก่อสร้างตัวใหม่ แต่ละครอบครัวได้รับเงิน 1,000 บาท ชาวสารบบส่วน 1 ถึงสำหรับผู้ใหญ่และครึ่งสำหรับเด็ก ทั้งหญิงและชายได้รับเครื่องแบบทหาร กลุ่มที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของกองทัพเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSA) จะได้รับเงินช่วยเหลือเพิ่มเติมอีก โดยผู้ชายจะได้ 20 หยวน หญิงได้ 15 หยวนและเด็กอีก 10 หยวน นอกจากนี้ชาวบ้านท้องถิ่นรัฐฉานตอนใต้ที่หลบหนีจากการยึดครองของชาวกว๋มาได้รายงานเพิ่มเติมว่า ครอบครัวแต่ละครอบครัวจะได้รับปันไรเฟิลจากกองทัพว่าอีกด้วย

ในเดือนแรก ผู้ถูกโยกย้ายได้เริ่มก่อสร้างบ้านและลงมือเพาะปลูกข้าว พริก ผลไม้และผืนพื้นที่ เกือบทั้งหมดยอมรับว่าพื้นที่ใหม่นี้อุดมสมบูรณ์กว่าบ้านเกิดของพวกเขาทางตอนเหนือมาก

“ในเดือนแรก ทุกคนยังอยู่กับการเพาะปลูกในที่ดินใหม่ พวกเราพยายามทำงานหนัก ผมลงข้าวไป 32 ปียี³แล้วก็ได้ผลผลิตมา 2,048 ปียีเพราะดินมันดีเรารู้สึกว่าเราฐานะดีขึ้นกว่าเดิมก่อน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

ก่อนหน้าการเดินทาง ผู้ถูกโยกย้ายต่างได้รับแจ้งว่าตนจะไม่สามารถอนุญาตให้ปลูกผืนได้อีกต่อไป หากเมื่อเดินทางมาถึง พวกเขาก็กลับได้รับคำแนะนำในทางตรงกันข้าม

³ 1 ปียีเทียบเท่ากับ 8 กระป๋องนม

“เหวย เซียะ กัง ผู้นำวานะบอกกับพวกเราว่าถ้าต้องการเงินก็ปลูกมันได้ ตกลงกับรัฐบาลทหารพม่าไว้แล้ว เราจะปลูกมันได้อีก 3 ปี ไม่ต้องเสียภาษีด้วย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

“พื้นที่เหมาะกับการทำไร่ฝิ่นมาก กองทัพวานะบอกกับพวกเขาว่าให้ปลูกมันต่อไปได้อีก 3 ปี รัฐบาลทหารพม่าก็บอกกับชาวบ้านว่าอีกว่าพวกเราจะปลูกมันตรงหน้าผากไม่ได้ (พื้นที่ที่คนมองเห็นได้ชัดเจน) แต่ปลูกได้ตรงแถวต้นคอนะ (ที่ลับตา) อย่างนี้ คนว่าที่ย้ายมาก็เลยปลูกไร่ฝิ่นกว้างขวาง พวกเขายังได้รับอนุญาตให้ค้าขายฝิ่นได้โดยเสรีแม้แต่กับเมืองไทย (...) พวกเราที่มาใหม่ก็ต้องจ่ายภาษีให้กองทัพว่าเหมือนกัน ปีหนึ่งต้องจ่ายเป็นฝิ่น 10 บาท (หน่วยน้ำหนัก) ข้าว 2 กระป๋องและเงิน 200 บาทแต่ไม่ต้องจ่ายภาษีให้กับรัฐบาลทหารพม่าอีก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 6)

นอกเหนือจากการปลูกฝิ่นชาวบ้านว่าที่ถูกโยกย้ายลงมาก็ได้รายงานว่าพวกตนได้เริ่มเข้าไปมีส่วนเกี่ยวพันกับการค้ายาบ้าด้วยเช่นกัน

“ก่อนที่จะเราจะย้ายมาที่นี่เราแค่เคยได้ยินชื่อ‘ยาบ้า’แค่นั้นไม่เคยเห็นมันมาก่อนแต่ที่นี่มียาน้ำเยอะมาก ถ้าเราขนยาบ้าข้ามไปฝั่งไทย ใช้เวลาแค่หนึ่งวันหนึ่งคืนก็จะได้เงิน 10,000 บาท ถ้าผมไม่พิการแบบนี้ละ ผมคงต้องขนยาด้วยเหมือนกัน คนที่ทำงานนี้ได้เงินเยอะมาก แล้วก็ซื้ออะไรต่อมียอะไรที่เราไม่เคยเห็นมาก่อนได้ด้วย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1)

เจ็บป่วยและสูญเสีย

แม้ในชุมชนใหม่บางแห่งจะมีโรงพยาบาลเล็ก ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็
ยังต้องรับบริการสุขภาพจากหน่วยอนามัยของกองทัพอากาศนั่นเอง
หลังจากเดินทางมาถึงแผ่นดินใหม่ ผู้คนจำนวนมากก็เริ่มล้มป่วยด้วย
ไข้มาเลเรียและโรคภัยไข้เจ็บอื่นๆ

"หลังจากพวกเรามาดังได้ไม่นาน พวกเขาก็เริ่มป่วยด้วยไข้
มาลาเรียและเริ่มล้มตาย คนแล้วคนเล่า บางทีตายวันหนึ่ง 10
คนก็มี ผมไม่เคยเห็นอะไรแบบนี้มาก่อนเลยในชีวิต ถึงจะมี
หมออนามัยคนว่าแต่เขาก็ช่วยอะไรไม่ได้ เขาสั่งซื้อยามาหลาย
คันรถบรรทุกทั้งยาจีนยาไทย แต่ก็ดูเหมือนจะใช้ไม่ได้ผล พวกเขา
ฝังศพเหล่านั้นไว้นอกหมู่บ้าน ยังไม่ทันจะฝังศพหนึ่งเสร็จ ก็มีอีก
คนหนึ่งตายอีกแล้ว ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ทั้งครอบครัวจะแหวะ
ตายกันหมด บางคนพอเห็นคนในบ้านตายก็พยายามจะหนี แต่ถ้า
ถูกจับได้ก็จะถูกซ้อม บางคนถึงกับถูกฆ่าตายแค่เพราะพยายาม
จะหนี"

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5)

ด้วยความหวาดกลัวชาวบ้านว่าพยายามรักษาชีวิตรอดด้วยการใช้
วิธีเยี่ยวยา รักษาแบบพื้นบ้านแต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้

"หลายคนลองรักษากันเองด้วยคาถาและยาพื้นบ้าน เขาเอา
ไก่ หมู หมาและก๊วยยกกว่า 10 ตัวมาไหวผี แต่ก็ไม่ได้ขึ้น วันหนึ่ง ๆ
มีคนตาย 3-4 คนตลอด เสียงฟุ่ฟายร้องไห้ตลอดเวลา นี่ ทำให้
ผมคิดบางครั้งว่าผมกำลังตกนรกทั้งเป็น ลูกสาวคนโตของผม
ล้มป่วยลงอีก ตัวแกร่อนเหมือนไฟ เราเอาผืนไม้กินเป็นยา

แต่ตกกลางคืนแกก็ท้องเสียหนักแล้วก็ตายตอนเช้ามีด หลังจากนั้นอีกสองวัน แม่แกก็ท้องเสียหนักด้วยแล้วก็ตายไปเหมือนกัน ผมรู้สึกสิ้นหวังและก็ทุกอย่างหนัก (...) ตอนนั้นเพื่อนบ้านใหม่ของเราก็ตายไปด้วยทั้ง 5 คน ในบ้านถัดไปนั้นตายหมด รวมแล้วตายไป 50 คนภายใน 2 อาทิตย์ ถ้าเป็นที่บ้านเกิดของเรา เราจะไปรักษากับหมอผีได้ (...) แต่ที่นี่คนทรงเจ้าบอกว่า เจ้าทางภาคใต้ไม่เหมือนกันกับเจ้าทางภาคตอนเหนือ”

(ผู้สัมภาษณ์ # 1)

ยังไม่มีการยืนยันอย่างเป็นทางการถึงตัวเลขการผู้เสียชีวิตของชาวว่าผู้โยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ หากประมาณจากคำบอกเล่าของชาวบ้านในเขตเมืองสาตและเมืองไตันก็คาดว่า ยอดรวมผู้เสียชีวิตอาจอยู่ที่ 4,000 คนในปีแรกและอีก 1,000 คนในปีพ.ศ. 2544 อย่างไรก็ตาม รายงานข่าวจากสำนักข่าวเอ เอฟ พี (AFP) ในเดือนกันยายนปีพ.ศ. 2543 อ้างอิง แหล่งข่าวทางการทหารไทยที่ว่า ในช่วงฤดูฝนปีพ.ศ. 2543 มีข่าวว่า เสียชีวิตมากถึง 10,000 ราย

เมื่อเป็นดังนี้ จึงเกิดการอพยพภายในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่อีกครั้ง ตัวอย่างเช่นพื้นที่เมืองยอง ซึ่งผู้ถูกอพยพจะถูกพาไปให้ตั้งบ้านเรือนใหม่ในที่ราบลุ่มน้ำองและน้ำกกเป็นกลุ่มละประมาณ 60-100 หลังคาเรือน หลังจากมีผู้เจ็บป่วยเสียชีวิตจำนวนมากในปีพ.ศ. 2544 ชาวบ้านว่าจำนวนหนึ่งจึงได้ย้ายขึ้นไปอยู่บนดอยสูงดังที่คุ้นเคย ด้วยความคาดหวังว่าจะเป็นการป้องกันตัวให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บโดยเฉพาะไข้มาลาเรีย

ชาวบ้านดั้งเดิม

สูญเสียที่ทำกิน

ชาวบ้านท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกับที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ของ ชาวว่าต่างก็ได้ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการที่โยกย้ายเอาเพื่อนบ้านมาใหม่เป็นจำนวนมหาศาลนี้ ทั้งที่ดินและทรัพย์สินของพวกเขาถูกแย่งชิงไปตามอำเภอใจ แม้กระทั่งที่พักทหารผ่านศึก 230 หลังคาเรือนก็ถูกยึดครองในเขตเมืองท่าซึ่หลัก ชาวว่าได้ยึดที่ทำกินของชาวบ้านอาข่ามาปลูกสวนผลไม้ แต่ยังมีได้รุกรานพื้นที่อื่น ๆ มากเท่ากับเขตป่าเลี้ยว เจงลาบหรือท่าซึ่หลักตะวันออก ซึ่งพรรคเอกภาพแห่งรัฐว่า (UWSP) ได้เข้ายึดที่ดินกว้างขวางและติดตั้งป้ายห้ามมิให้บุคคลภายนอก แม้แต่จะย่างก้าวเข้าเขตเหล่านั้น

ในแถบรอบเมืองโตน แม้ชาวบ้านว่ามิได้เข้ายึดครองที่ทำกินจากคนท้องถิ่นโดยตรง แต่ก็ได้เข้าไปถือครองบ้านที่ว่างอยู่ รวมทั้งบ้านของผู้ที่ไปทำไร่นาหรือนอนค้างในไร่นาเป็นการชั่วคราว ผู้โยกย้ายมาใหม่ได้ลงมือถางป่าไผ่ของชาวบ้านท้องถิ่นเพื่อปลูกพริกและสวนลิ้นจี่เป็นพื้นที่กว้างใหญ่และเชื่อว่าหากมีสิ่งใดเกิดขึ้นกับสวนของตน ชาวบ้านดั้งเดิมจะต้องรับผิดชอบ

ชาวไทยใหญ่ที่ต้องพลัดถิ่นจากเมืองยองเมื่อมิถุนายน พ.ศ. 2544 รายงานว่าแต่แรกในปีพ.ศ. 2542 นั้นชาวว่าที่มาตั้งถิ่นฐานใหม่ยังมีได้ก่อนปัญหาใด ๆ มากนัก หากในปีถัดมาก็ได้เริ่มยึดที่ดินของคนท้องถิ่นกระทั่งเมื่อถึงปีพ.ศ. 2544 ชาวว่าก็ได้ที่ดินรอบหมู่บ้านของตนไปแล้วถึงสามในสี่

“เหวย เขียะ กัง หัวหน้าว่าจากทางเหนือละ ซื่อเอาที่ดินที่ดีที่สุดแถวรอบ ๆ เมืองสาตได้จากรัฐบาลทหารพม่าที่นั่นมากกว่า 500 เอเคอร์นะ มีคนไทยใหญ่ ลาหู่ อาข่า และปะหล่อง ก็ทำกินกันมาหลายชั่วอายุคนแล้วทั้งปลูกข้าว ส้ม ชา กระเทียม พริก อ้อย ของพวกนี้ รวมทั้งป่า สัตว์ป่า ศาลพระภูมิไปหมด ไม่มีเหลือแล้ว ไม่ว่าพวกเรามาจากทางเหนือจะต้องการอะไรเขาก็ได้หมด ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 3)

“คนเรามาถึงก็เอาผักผลไม้ต่าง ๆ ที่เราปลูกไปหมดโดยไม่ได้เอ่ยปากขอสักคำ ถ้าเจ้าของสวนไปขอเขาดี ๆ ว่า อย่าทำอย่างนั้น พวกก็ตากลับมาหยาบ ๆ คาย ๆ แล้วยังทำทำขู่ว่าอีกว่าจะตัดหัวเรานะ เด็ก ๆ และเมีย ๆ ของพวกเรานะกลัวแม้กระทั่งจะออกจากบ้านไปไร่ พวกเราขโมยเอาหมูเอาไก่ของเราไปกระทั่งหมา วัว ควายก็หายไปด้วย แล้วก็ไม่มีใครกล้าร้องเรียนบ่นว่า เพราะพวกเขากลัวอาวูธ ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 4)

ชาวบ้านท้องถิ่นไม่สามารถคัดค้านต่อต้านอะไรได้ บางคนก็ร้องเรียนต่อกรณีปัญหาการถูกแย่งชิงที่ดิน ก็กลับถูกลงโทษโดยทหารว่า

“ไม่มีใครได้รับค่าชดเชยอะไร แม้แต่เพียงเศษเสี้ยวเล็ก ๆ ก็ไม่มี ไม่มีประโยชน์ที่จะไปร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหารพม่าและถ้าไปร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ว่า พวกเขาก็จะตอบ

กลับมาแล้ว พวกเขาได้ซื้อทุกสิ่งทุกอย่างจากพลโทชิน ยุนท์
(เลขาธิการที่ 1 แห่งสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ) แล้ว
ชาวบ้านน่าจะไม่ว่าจะหันไปทางไหนเลย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 3)

ไล่ถิ่นทางอ้อม

ชาวบ้านท้องถิ่นต้องประสบกับปัญหาเศรษฐกิจเมื่อกองทัพ
เอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้นำผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่มาพร้อมกับ การสนับสนุน
ทางเศรษฐกิจทั้งที่เป็นเม็ดเงินและการตั้งกฎเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น
ที่หมู่บ้าน บ้านสูง เขตเมืองสาตตอนกลาง เมื่อผู้นำได้สั่งการให้มีการ
ก่อสร้างห้างสรรพสินค้าทันสมัยและสร้างบ้านเรือนด้วยอิฐและซีเมนต์
ก็ตั้งข้อห้ามมิให้ชาวบ้านดั้งเดิมตั้งร้านค้าขายของใด ๆ ในเขตใกล้เคียง
นั้นเด็ดขาด

ชาวบ้านจากป่าเลี้ยว เจงลาบหรือทำซีเหล็กด้านตะวันออกรายงานว่า
ชาวว่าที่มาตั้งถิ่นฐานใหม่ได้รับการสนับสนุนให้ทำธุรกิจฟาร์มหมูและไก่
ขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อการตลาดของชาวบ้านท้องถิ่นที่เพาะเลี้ยง
สัตว์ในครัวเรือนตามมีตามเกิดเป็นอย่างดี

ที่สำคัญก็คือ นอกเหนือจากที่ต้องจ่ายภาษีต่าง ๆ ให้แก่กองทัพ
รัฐบาลพม่าตามที่เคยเป็นมาแล้ว ชาวบ้านท้องถิ่นยังต้องจ่ายภาษีให้แก่
กองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) และเผชิญกับสภาพการแพร่
กระจายของยาเสพติดและอิทธิพลของผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ ชาวบ้าน
จากทำซีเหล็กรายงานว่า การค้ายาเสพติดในพื้นที่เป็นไปอย่างเปิดเผย

ทั้งพ่อค้าและคนขับรถที่ได้ “ใบผ่าน” จากกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) จะสามารถข้ามด่านตรวจจุด ๆ ของรัฐบาลทหารมาได้โดยไม่มี การตรวจจุดใด ๆ

ในชุมชนที่มีการปลูกฝิ่นอยู่แต่ก่อน ชาวบ้านดั้งเดิมถูกบังคับให้ ค้าขายฝิ่นกับกองทัพว่าที่กำหนดราคาให้เท่านั้น ในขณะที่ชาวไร่ที่มาตั้ง ถิ่นฐานใหม่จะสามารถค้าฝิ่นได้อย่างเสรี

“ชาวบ้านลาหู่ อาข่าและไทยใหญ่ที่อยู่ก่อนไม่ได้รับอนุญาต ให้ขายฝิ่นได้ตามสบายอย่างนี้ (เช่นเดียวกับชาวไร่) พวกเขา ได้รับคำสั่งให้ขายให้กับกองทัพว่าโดยตรงเท่านั้น ถ้าฝิ่น จะถูกจับขังคุก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 6)

กตขี้ข่มเหง

เรื่องราวของการปฏิบัติที่เลวร้ายของกลุ่มว่าต่อชาวบ้านท้องถิ่น ดั้งเดิมนั้นได้รับการรายงานในเกือบทุกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ณ แถบรัฐฉานตอนใต้ ในพื้นที่เมืองสาตด้านตะวันตกเฉียงใต้ที่เรียกกันว่า สานกาง ชาวบ้านดั้งเดิมจะต้องเผชิญกับการกตขี้ข่มเหงในรูปแบบ ต่าง ๆ รวมถึงการบังคับเกณฑ์ทหารเด็ก ดูเหมือนว่านอกจากจะเป็น นโยบายของกองกำลังเอกภาพแห่งรัฐว่าท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะแล้ว พื้นที่ดังกล่าวก็ยังห่างไกลจากชายแดนไทย ผู้กระทำการจึงไม่ต้องเกรงว่า จะมีรายงานถึงการกตขี้ข่มเหงรั่วไหลไปสู่โลกภายนอกได้มากนัก

“พวกข้าเอาทุกสิ่งทุกอย่างไปตามอำเภอใจ แล้วยังรืดภาษี
เอาจากเราอีก แต่ละคนจะต้องจ่ายให้ทหารว่าปีละ 250 บาท
ถ้าจ่ายไม่ได้ก็ต้องส่งคนไปให้กองทัพว่าแทน เขารับเด็กอายุ
7 ขวบขึ้นไป โชคดีที่ผมมีไก่และสัตว์เลี้ยงที่พอจะเอาไปขายได้เงิน
มาพอ แต่เรากียังต้องจ่ายภาษีข้าวอีก 10 ถึง ให้ทหารว่าด้วยนะ
นี่ก็เหมือนกับที่เราต้องจ่ายให้กับทหารพม่า อยู่แล้วนั่นแหละ”
(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5)

“ใครบ่นว่าอะไรก็โดน (ว่า) จับใส่คุกหมด (เป็นหลุมขุดใต้ดิน)
ถูกล่ามโซ่ที่ขาและก็ถูกบังคับให้ทำงานในไร่ให้พวกว่า แล้วก็โดน
แคว้นละครั้ง”
(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5)

ชาวบ้านที่หลบหนีมาจากเมืองต๋มหรือเขตเมืองสาตตะวันออก
รายงานว่านับแต่แรกที่มีผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ ตนก็ต้องเผชิญกับการข่มเหง
จากกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) หากสถานการณ์ได้เลวร้ายลงมา
หลังเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 เมื่อเกิดการสู้รบระหว่างกองทัพรัฐฉาน
(SSA) กับรัฐบาลทหารพม่า ที่ตามมาด้วยการละเมิดพรมแดนไทย
โดยทหารรัฐบาลพม่าและการตอบโต้ของทหารไทย ในช่วงที่ความ
สัมพันธ์ไทย-พม่าตึงเครียดอยู่นั้น ชาวบ้านไทยใหญ่ก็ถูกเกณฑ์ให้
ไปเป็นลูกหาบของทั้งกองทัพรัฐบาลพม่าและกองทัพเอกภาพรัฐว่า
(UWSA) ซึ่งเป็นพันธมิตรกัน กองทัพรัฐบาลพม่าได้จับกุมและกระทำ
ทารุณต่อชาวบ้านไทยใหญ่รวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน ด้วยเหตุเพียงสงสัยว่า
จะมีการติดต่อสื่อสารกับกองกำลังรัฐฉาน (SSA)

“พอเกิดการสู้รบระหว่างทหารไทยใหญ่กับทหารรัฐบาล พม่า ตรงชายแดนไทยที่ปางหลุ่น (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544) ก็มีทหารรัฐบาลพม่ากลุ่มหนึ่งมาที่หมู่บ้านของเรา เขาสั่งให้ผมเรียกชาวบ้านทุกคนมาชุมนุม แต่มีบางคนกลัวมากจนไม่กล้ากลับมาที่หมู่บ้าน แอบไปหลบอยู่ในป่า พวกทหารก็เลยกล่าวหาว่าชาวบ้านพวกนั้นมีโยงโยงกับกองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ ผมถูกจับเขาเอาผ้าห่มเปียก ๆ คลุมหัวผมและก็เอาไม้ไผ่ตีผม ตีแล้วตีอีกจนผมหมดสติไป (...) ผมถูกต้อนอยู่ทั้งคืนเขาถึงจะปล่อย พวกทหารนั้นมาจากกองพัน 221 ที่เมืองสาด”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 4)

พลัดถิ่นที่อยู่

ด้วยสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมา ชาวบ้านท้องถิ่นดั้งเดิมพบว่าตนไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะต้องละทิ้งบ้านเกิดไป ผู้ให้สัมภาษณ์ต่างกล่าวว่า ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีชาวว้าโยกย้ายมาถิ่นฐานใหม่นั้นได้พากันละทิ้งบ้านเรือนของตนไปเป็นจำนวนมาก ข้าราชการทางว้ายังไม่อนุญาตให้คนเหล่านั้นทรัพย์สินข้าวของส่วนใหญ่ติดตัวไป

“แถบนี้ (เมืองสาด) คนท้องถิ่นที่เป็นลาหู่ อาข่า ไทยใหญ่ กลายเป็นเหยื่อของทหารว้าและกองทัพรัฐบาลพม่า เงินก็รีดเอาไปจากเขา แต่ละคนต้องอดทนกับการข่มเหงทำร้าย คนส่วนใหญ่ทนการกระทำของพวกว้าที่ย้ายเข้ามาใหม่ไม่ไหว ก็เลยพากันหนีไป มีเหลืออยู่น้อยมาก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 3)

“ตอนที่ผมหนีจากหมู่บ้านมา ผมเอาอะไรติดตัวมาไม่ได้เลย นอกจากผ้าห่ม 2-3 ผืน พวกเราไม่ให้ผมเอาอะไรมา ผมต้องทิ้งแม่หมูไว้ตัวหนึ่ง ลูกหมูอีก 7 และไก่อีก 70 ตัว ตอนที่ออกมานั้น ไม่มีคนล่านู่เหลืออยู่ในหมู่บ้านแล้ว เขาหนีไปกันหมดแล้ว พวกเราก็ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของพวกเขา พวกเราแต่ละคนจะจัดกระจายกันไปคนละทิศคนละทาง”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5)

เงื่อนไขที่ต่างกันของพื้นที่แต่ละแห่ง เช่นระดับความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ ความหนาแน่นประชากรดั้งเดิมและระยะห่างจากชายแดนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการอพยพพลัดถิ่นของชาวบ้านดั้งเดิมและพื้นที่ที่พวกเขาจะหลบหนีไป

ในแถบเมืองสาตตอนกลางชาวบ้านจำนวนราว 1,550 คนหรือประมาณร้อยละ 25 ของชาวบ้านดั้งเดิมทั้งหมด 6,200 คน ได้อพยพหลบหนีการกดขี่ข่มเหงของกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ไปทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองสาต ส่วนในพื้นที่เมืองสาตตะวันตกเฉียงใต้ หมู่บ้านบางแห่งถูกทิ้งร้าง ชาวบ้าน 1,100 คน จากหมู่บ้านล่านู่และคาอา 22 หมู่บ้านได้หลบหนีไปยังพื้นที่ตอนเหนือของถนนเมืองสาตเมืองไต่นเช่นกัน หากไม่มีผู้หนีมาประเทศไทย เนื่องจากห่างไกลและที่ดินรอบเมืองสาตทางตอนเหนือ นั้นยังพอมีว่างอยู่

ผู้ที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยจะมาจากเมืองยอง เมืองตูมหรือเขตเมืองสาตตะวันออกและเขตเมืองไต่นเป็นส่วนใหญ่ ในแถบเมืองยองเมื่อกองกำลังของเหวีย เขียะ กัง ถอนตัวออกจากพื้นที่ในปีพ.ศ. 2543

พื้นที่	ประชากร	หลังคาเรือน	จำนวนประชากร	จำนวนประชากร ที่เสี่ยงหือติด	ร้อยละของผู้พลัดถิ่น ต่อประชากรทั้งหมด	จุดหมายที่อพยพไป
เขตเมืองสาท						
เมืองยอง	ร้อยละ 78 เป็นกลุ่ม ที่เหลือนเป็นไทยใหญ่และอ่า	575	2,700	2,250	83	2,050 ไปเมืองไตและเมืองเปียง ที่หลอนาประเทศไทย
คอนกลาง	ร้อยละ 60 เป็นไทยใหญ่ ร้อยละ 30 กลุ่ม ที่เหลือนเป็นอ่า	1,765	6,200	1,550	25	เมืองสาทละันออกเมืองงเนือ
คะว้าออก	ร้อยละ 92 เป็นไทยใหญ่ ที่เหลือนเป็นอ่า	240	1,200	960	80	ประเทศไทย
คะวันคเจียงใต้	ร้อยละ 80 เป็นกลุ่ม ที่เหลือนเป็นอ่า	750	3,700	1,100	30	เมืองสาทคะวันคเจียงเนือ
เขตเมืองไต						
คะวันออกเจียงใต้ และคะว้าออก	ร้อยละ 66 เป็นไทยใหญ่ ร้อยละ 25 เป็นกลุ่ม ที่เหลือนเป็นอ่าและลื้อ	1,740	8,700	1,300 ส่วนใหญ่เป็นไทยใหญ่	15	ประเทศไทย
อ่าใต้	ร้อยละ 47 เป็นกลุ่ม ร้อยละ 38 เป็นไทยใหญ่ ที่เหลือนเป็นอ่าและลื้อ	2,210	11,000	1,600	15	ประเทศไทย
เขตป่าเขเล็ก	ร้อยละ 68 เป็นไทยใหญ่ ที่เหลือนเป็นลื้อและอ่า	2,920	14,600	0	0	

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรท้องถิ่นที่ต้องพลัดถิ่น
เนื่องจากโครงการโยกย้ายถิ่นฐานชาวว้า พ.ศ. 2542-2544

เพื่อขยายฐานไปทางพื้นที่อื่น ผู้ที่ถูกโยกย้ายมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 ซึ่งจำนวนมากเป็นชาวลาวจากปาง ยาง ก็ถูกพาไปด้วยพร้อมกับชาวลาวผู้ท้องถิ่นเมืองของเดิมอีกราว 2,100 คน ทั้งนี้ เนื่องจากกองทัพว่าสงสัยในความภักดีของชาวลาวต่อตน ชาวลาวถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในแถบเมืองโตน หักจำนวนหนึ่งก็ได้หลบหนีไปทางเหนือเพื่ออาศัยกับหมู่บ้านลาวในเขตเมืองเปียงแทน และอีกประมาณ 50 คน ได้หลบหนีเข้ามายังประเทศไทย หลังจากนั้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 ชาวลาวไทยใหญ่จากเมืองยอง 150 คน หรือราวร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมดก็ได้เริ่มอพยพหลบหนีเข้าประเทศไทยเช่น ทางอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน หลังจากที่ถูกกองทัพว่าได้ทำลายวัดพุทธ 2 แห่งในเมืองยองด้วยเหตุด้านความเชื่อบางประการของตน

ในพื้นที่รอบ ๆ เมืองโตน ชาวลาวราว 2,900 คนหรือร้อยละ 15 ของทั้งหมดที่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่นั้นได้หลบหนีเข้าสู่ประเทศไทย ส่วนชาวลาวบ้านกว่า 500 คนจากเมืองดู่ม เขตเมืองสาตตะวันออก ก็เริ่มอพยพเข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่เมษายน พ.ศ. 2543 เช่นกัน กระทั่งเมื่อถึงธันวาคม พ.ศ. 2544 จำนวนผู้พลัดถิ่นก็ได้ทวีคูณขึ้นเป็นสองเท่า ประมาณว่าที่ราบเมืองกานในเขตเมืองดู่มแห่งนี้เหลือชาวบ้านที่คงถิ่นอยู่เพียงร้อยละ 20 เท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อประชาชนเหล่านี้มิได้รับอนุญาตให้พำนักรวมกันเป็นค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศไทย จึงได้ข้ามกลับไปตั้งที่พักชั่วคราวในชายแดนรัฐฉานติดฝั่งไทยซึ่งไม่ปลอดภัยนักแทน ในขณะเดียวกันกองทัพเอกภาพรัฐว่า (UWSA) ได้เปลี่ยนชื่อที่ราบเมืองกานซึ่งมีแต่ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่เป็น “ยอง ซ่า” และ พื้นที่ดังกล่าว

ก็ได้รับการสนับสนุน 20 ล้านบาทจากรัฐบาลไทยในปี พ.ศ. 2544
สำหรับโครงการพัฒนาเพื่อกำจัดยาเสพติด

ตามนโยบายล่าสุดของรัฐบาลไทย จะอนุญาตให้มีการตั้งที่พักพิง
ชั่วคราวให้แก่เพียงผู้หลบหนีการสู้รบโดยตรงเท่านั้น ผู้พลัดถิ่นจาก
โครงการโยกย้ายถิ่นฐานชาวเวียตจิ้งจึงต้องพยายามหาทางเอาชีวิตรอด
ในประเทศไทยด้วยการเป็นแรงงานอพยพราคาถูกและหลบ ๆ ซ่อน ๆ
การจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากไม่สามารถเข้ารับการคุ้มครอง
หรือความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

ที่พักพิงชั่วคราวชายแดนรัฐฉานติดกับประเทศไทย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่ (LNDO) พบว่าโครงการโยกย้ายถิ่นฐานชาวลาหู่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกโยกย้ายจำนวนกว่า 126,000 คนและชาวบ้านท้องถิ่นดั้งเดิมของรัฐฉานตอนใต้อีกกว่า 48,000 คน

ผู้ถูกบังคับโยกย้ายไม่มีทางเลือกอื่นใด จึงเป็นความทุกข์ทรมานอย่างยิ่งโดยเฉพาะกับประชากรผู้สูงอายุที่จะต้องละทิ้งผืนดินของบรรพบุรุษและวิถีชีวิตที่ตนคุ้นเคย การโยกย้ายถิ่นฐานครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะดำเนินไปด้วยความไม่สมัครใจเท่านั้น หากชาวบ้านจำนวนมากไม่เคยได้รับสัญญาณบอกกล่าวก่อนการเดินทางเลย ซึ่งทำให้การโยกย้ายถิ่นเป็นไปอย่างยากลำบากกว่าที่ควรจะเป็น หลายครอบครัวต้องพลัดพรากจากกัน และเกือบทั้งหมดถูกบังคับให้ละทิ้งทรัพย์สินไว้เบื้องหลัง

ประชาชนจำนวนมหาศาลถูกขนส่งโดยรถบรรทุกหรือถูกบังคับให้เดินเท้าอย่างเหนื่อยยาก จนเป็นเหตุให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิต แม้เมื่อเดินทางมาถึงรัฐฉานตอนใต้ ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่จะได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่บ้าง หากก็ไม่ได้มีการจัดเตรียมการบริการสาธารณสุขและการศึกษาของชุมชนได้อย่างเพียงพอ ที่สำคัญก็คือ ไม่มีการเตรียมการในการป้องกันและเฝ้าระวังรักษาโรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างไข้มาลาเรีย ทำให้ผู้คนนับพันต้องเสียชีวิต นอกจากนี้ ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ยังคงได้รับการอนุญาตถึงกระทำการสนับสนุนจากทางการว่าให้ปลูกฝิ่นได้ราวกับจะเป็นการยับยั้งประชดประชันต่อเหตุผลที่อ้างในโครงการโยกย้ายถิ่นฐานนี้แต่เริ่มแรก

ชาวบ้านดั้งเดิมในพื้นที่ที่ชาวพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ต่างถูกแย่งชิงที่ดินและทรัพยากรไปอย่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย พวกเขาถูกบังคับให้เสียภาษีต่าง ๆ มากมายแก่กองทัพพม่าและถูกกดขี่ข่มเหงในรูปแบบต่าง ๆ หลาย ๆ คนพบว่าตนไม่สามารถจะดำรงชีวิตได้ดังที่เคยเป็นมาแต่ก่อนเก่า ดังนั้น ชาวบ้านดั้งเดิมกว่า 8,000 คนจึงถูกกดดันให้ต้องพลัดถิ่นหรือโยกย้ายถิ่นฐานไปยังพื้นที่อื่นในรัฐฉาน หรือหลบหนีเข้ามา **ลี้ภัยในประเทศไทย** ซึ่งนโยบายปัจจุบันของรัฐบาลไทยก็ปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครองหรือความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่บุคคลเหล่านี้

ด้วยพิจารณาเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า การไร้ซึ่งประชาธิปไตยและการบริหารปกครองที่มีได้ยึดหลักนิติธรรมของประเทศพม่า โดยเฉพาะในดินแดนชนเผ่า เป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้โครงการโยกย้ายถิ่นฐานครั้งใหญ่นี้ดำเนินไปโดยปราศจากการเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชน

ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่ (LNDO) จึงขอเรียกร้องให้นานาชาติได้ร่วมมือกันกดดันให้รัฐบาลทหารพม่าเร่งดำเนินการให้มีการเจรจาไตรภาคีระหว่างรัฐบาลทหารกลุ่มประชาธิปไตยและกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อก้าวไปสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเคารพสิทธิในการตัดสินใจในกิจการตนเองของชนเผ่าในประเทศพม่า

โดยในระหว่างนี้ องค์การพัฒนาแห่งชาติลาหู่ (LNDO) ขอเรียกร้องให้

1. รัฐบาลทหารพม่าและทางการว่าจะต้องยุติการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานชาวลาหู่จากรัฐฉานตอนเหนือทันที และต้องอนุญาตให้ชาวบ้านที่มีความประสงค์จะกลับถิ่นฐานเดิม สามารถเดินทางกลับได้โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ
2. รัฐบาลทหารพม่าและทางการว่าจะต้องจัดการมอซินทีดินและทรัพย์สินของชาวบ้านดั้งเดิมในรัฐฉานตอนใต้ที่ถูกแย่งชิงไป โดยผู้มาตั้งถิ่นฐานใหม่ในทันที ชาวบ้านดั้งเดิมจะต้องได้รับอนุญาตให้กลับเข้าอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ของตนได้โดยปราศจากการละเมิดข้อห้ามใด ๆ
3. รัฐบาลนานาชาติและหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติควรยุติการให้ความช่วยเหลือแก่โครงการปราบปรามยาเสพติดในรัฐฉานของรัฐบาลทหารพม่า เนื่องจากความช่วยเหลือนี้ได้กลายเป็นการส่งเสริมการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้ข้ออ้างของการปราบปรามยาเสพติด

ภาคผนวก
บางส่วนของบทสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 1

ชาวไร่ซึ่งถูกโยกย้ายมาจากปาง ยาง พื้นที่ว่า รัฐฉานตอนเหนือ
สัมภาษณ์เมื่อ : สิงหาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 47 ปี

เชื้อชาติ : วั

ศาสนา : ถิ่นผี

สถานะครอบครัว : แต่งงานและมีลูก 5 คน

อาชีพ : เกษตรกร ไร่ข้าวและฝิ่น

เมื่อก่อนผมมีไร่ฝิ่นอยู่ 3 แปลง (แปลงละ 1 เอเคอร์) ถ้าเราใช้ที่
ฝิ่นนี้สำหรับปลูกข้าวก็ได้ข้าว 16 ปี ถ้าดินดีหน่อยก็ได้ฝิ่น
อย่างน้อยสัก 10 ไร่ แต่ในความจริงนั้นดินก็ไม่ดีเท่าไร ไร่ก็ได้แค่
2 ไร่

ผมยังมีไร่ข้าวอีก 2 แปลงบนไหล่เขา แปลงหนึ่งก็ประมาณ 1
เอเคอร์ครึ่ง ปกติผมจะได้ข้าว 16 กระบุง ปีไหนฝนดีก็ได้ถึง 40 กระบุง
ข้าวนี้พอเลี้ยงครอบครัวของผมได้ 5 เดือน ผมต้องเอาฝิ่นไปแลกข้าว
สำหรับอีก 7 เดือนที่เหลือ คนที่มีข้าวไว้ขายรายขึ้นทุกวัน เพราะเขา
เอาข้าวมาแลกกับฝิ่นได้กำไรมาก พวกเขาต้องการแลกข้าวกับฝิ่น
มากกว่าแลกกับหมู ควาย หรืออะไรอย่างอื่น ทุกคนต่างต้องการข้าว
คนขายข้าวก็เลยโก่งราคาได้

ครอบครัวของผมยังไม่เคยใช้หนี้ของปีก่อน ๆ ได้หมดเลย แถมยังต้องมีหนี้ใหม่เพิ่มขึ้นทุกปีแม้ว่าเราจะทำงานกันหนักมาก ผมไม่ได้ส่งลูกไปโรงเรียนเพราะว่าที่หมู่บ้านเรานั้นไม่มีโรงเรียน ลูกสาว 2 คนโตก็เลยช่วยแม่ในครัวและในไร่ เวลากลับจากไร่ คนหนึ่งจะไปให้อาหารหมู อีกคนก็จะไปหุงข้าว

เมื่อ 2 ปีก่อน เราต้องไปสร้างถนนใหม่จากปาง ชาง ไปปาง ยาง แต่ละบ้านต้องส่งคนไปทำงาน 1 คน เราทำงานโดยไม่ได้รับ恤แม้ว่า จะเป็นช่วงฤดูฝน ส่วนใหญ่จะเป็นลูกสาวคนโตหรือไม่ก็เมียผมที่ต้องไป ผมเดินไม่ค่อยได้เพราะเคยบาดเจ็บที่ต้นขาตอนที่มีการสู้รบที่ปาง ชาง มันทำให้ขาผมยาวไม่เท่ากัน

วันหนึ่งเงา กับ หัวหน้าทหารอาสาที่เพิ่งกลับมาจากประชุมที่ศูนย์บัญชาการปาง ชาง มาบอกผมว่าอีกไม่นานทุกคนในหมู่บ้านจะต้องย้ายไปอยู่ชายแดนไทย-พม่าแล้ว เขาว่าที่นั่นดินดี เราจะทำไร่ใหม่และเอาที่ดินมาทำกินยังงี้ก็ได้ตามแต่ต้องการ ที่ใหม่นั้นใกล้ประเทศไทย คำขายไก่ หมู วัว ควายหรืออะไรต่อมิอะไรก็จะไดราคางาม

ข่าวนี้ทำให้บางคนดีใจและบางคนก็เศร้าใจ คนที่ทุกข์ก็เป็นพวกที่เคยสู้รบกับขุนส่าที่คอยลงตรงชายแดนไทย-พม่ามาก่อน ตอนนั้นเพื่อนทหารหลายคนตายไปเพราะไข้มาเลเรีย แต่คนที่ทุกข์ใจนี้ ก็ไม่กล้าพูดกับใครพวกเรารู้ดีว่าเราจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้นำ ไม่อย่างนั้นก็ตาย

คนในครอบครัวผมนะส่วนใหญ่ก็ดีใจที่จะได้ย้าย โดยเฉพาะลูกสาวสองคนโต แก่อยากจะไปให้พ้นจากความทุกข์ยากที่นี้เสียที แต่ผมจะดีใจได้ยังไงเพราะผมไม่รู้อะไรเกี่ยวกับที่ใหม่เลย เพื่อนผมที่ชื่อเงา กับ

ไม่ได้บอกความจริงกับใครนอกจากผม ผมก็เลยคิดว่าคงไม่มีใครรู้เรื่องนี้
อีก ผมบอกเมียว่าผมไม่อยากทิ้งที่กับไร่ผืนของผม ผมรู้สึกอย่างนั้น
จริง ๆ แต่ก็ไม่ได้บอกคนอื่นหรอกนะ

ภายในอาทิตย์นั้นเอง ก็มีคำสั่งมาจากศูนย์บัญชาการทหารมา
อีกครั้งว่า ห้ามทุกคนขายข้าว วัว ควายหรือหมู พวกเขابอกว่าจะมี
การชดใช้ให้ทีหลัง

ทุก ๆ ปี พวกเราที่ทำไร่ผืนจะยุ่งมากในช่วงเดือนธันวาคม มกราคม
และกุมภาพันธ์ ช่วง 3 เดือนนี้เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุด เราจะเริ่ม
เพาะเมล็ดตอนปลายเดือนพฤศจิกายน แล้วก็เริ่มเก็บเกี่ยวผืนรุ่นแรกได้
ในเดือนมกราคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาเกี่ยวข้าวด้วยเช่นกัน ตอนนั้นเป็นช่วง
ที่เราจะได้เงิน เป็นเวลาที่เราจะซื้อหาสิ่งที่ต้องการได้ เพราะว่าจะมี
พ่อค้าแม่ค้าชาวจีนเข้ามาขายข้าวของหลายอย่าง พ่อค้าชาวจีนบางคน
จะตรงเข้ามาขายอาหารถึงไร่เรา แล้วเราก็เอาผืนมาแลกกับอาหารและ
ข้าวของอื่น ๆ ที่เราต้องการ ตอนนั้นเป็นเวลาที่พวกเราจะมีความสุข
ที่สุด แต่ในเวลานี้เอง คืนหนึ่งก็มีทหาร 20 คน จากศูนย์บัญชาการ
มาบอกว่า “ตอนเช้ามีดพຸ່ງนี้ พ่อได้ยื่นเสียงสัญญาณนทหวัด ก็รีบ
ตื่นนอน หุงหาอาหารแล้วก็รีบเข้าให้เร็ว ๆ ก่อนที่สัญญาณนทหวัด
ครั้งที่สองจะตั้ง พวกแกต้องออกจากหมู่บ้านให้หมดทุกคน ห้ามเอา
ถ้วยชาม หม้อไห หรือข้าวของอะไรติดตัวไปทั้งนั้น พ่อไปถึงที่ใหม่
พวกแกก็จะได้รับแจกของใหม่เอง” เขาวាយังงั้น

เมื่อคำสั่งเป็นดังนี้ พวกเราก็เอาแค่เงินและผืนติดตัวไปได้เพียงเล็กน้อย
พ่อเดินมาได้กว่า 5 วัน ผมได้ยินเสียงดังมาไกล ๆ มันเหมือน

ลมพายุที่พัดมาพร้อมกับฟ้าแลบฟ้าร้อง ลูกกับเมียถามว่าเสียงอะไร แต่ผมก็ไม่รู้ จนได้ไปถามนายทหารคนหนึ่งถึงได้รู้ว่ามันเป็นเสียงรถยนต์ ผมไม่เคยเห็นรถยนต์มาก่อน ไม่มีใครในหมู่บ้านผมเคยเห็นมันมาก่อน เหมือนกัน มีเพียงชาวบ้าน 2 คนที่กลับมาจากการไปร่วมรบกับขุนสา เท่านั้น พวกเขาเลยต่างตื่นเต็นที่จะได้เห็นรถยนต์

พอเดินไปถึงที่ค่ายทหารว่าที่เขตเมืองปัก เราก็ได้เห็นรถบรรทุก เป็นครั้งแรกในชีวิต มันเป็นรถบรรทุกหกล้อที่ผลิตในประเทศจีน เราได้เห็นสิ่งแปลก ๆ มากมาย เห็นชาวบ้านเยอะแยะจนนับไม่ถ้วน ผมเกิดมาไม่เคยเห็นคนกลุ่มใหญ่เยอะแยะขนาดนั้นมาก่อนเลยในชีวิต แล้วก็ไม่เคยได้ยินภาษาบางภาษาที่พวกเขาพูดคุยกันมาก่อนเลยด้วย ว่านี่มีด้วยกันหลายพวก ไม่ได้เหมือนกันทั้งหมด แล้วยังมีคนลาหู่และจีน อยู่อีกด้วย วันนั้นมีรถยนต์ทั้งเล็กทั้งใหญ่วิ่งเข้าวิ่งออกอยู่ทั้งวัน พวกเรา พักอยู่ที่นั่น 2 คืน จนคืนที่สาม ตอนเด็ก ๆ กำลังหลับอยู่พวกเราทั้ง 500 คนถูกเร่งให้ขึ้นไปบนรถบรรทุกหกล้อที่มีอยู่ 9 คัน พอเริ่มเคลื่อนตัวไปยังไม่ทันไกลเกินตะโกน ทุกคนทั้งเด็กหนุ่มสาวแก่แม่เฒ่าก็เริ่ม บ่นปวน มีคนร้องไห้และตะโกนโวยวาย ทหารว่าที่ประจำอยู่รถบรรทุก แต่ละคันหิ้วพวกที่ร้องไห้เจ็บ ชาวบ้านบางคนร้องขอจะลงเดินแทน การนั่งรถ แต่ทหารบอกว่าถ้าเดินไปจะใช้เวลาเป็นเดือน แล้วก็ต้อง พักแรมไปตามทาง

เขาเอาผ้าใบปิดท้ายรถจนมืดมากยังกับกลางคืน เรามองไม่เห็นเลย ว่ารถกำลังวิ่งไปไหน ผม ลูกสาวคนเล็ก กับลูกชายรู้สึกไม่สบายมาก เมียผมกับลูกสาวคนโตก็ดูแลพวกเราทั้งหมดไม่ไหว ถึงผมปกติแล้ว

จะแข็งแกร่งดี แต่ตอนนั้นก็รู้สึกอ่อนแอจนช่วยตัวเองไม่ได้ ผมไม่เคยรู้สึก
แย่อย่างนั้นมาก่อนเลยในชีวิต เหมือนกับถูกลงโทษให้ตกนรกทั้งเป็น
ยังงี้ยังงั้น ผมบอกกับเมียว่า ผมภาวนาขอให้ชาติหน้าผมไม่ต้องนั่ง
รถยนต์อีกเลย ผมยอมถูกฆ่าเสียดีกว่าต้องทรมานอย่างนั้น นำแปลกที่
เมียกับลูกสาวคนโตไม่ยกเป็นอะไร แต่คนอื่นอีกหลายคนก็ทรมาน
เหมือนกันผม

เช้าวันรุ่งขึ้น พวกทหารก็บอกว่า “ตอนนี้เรามาถึงเมืองเปียงแล้ว
พวกเราทุกคนลงรถและไปเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย เดี่ยวจะมีข้าวให้กิน”
ผมไม่อยากกินข้าวเลย รู้สึกคอแห้งมาก ผมดื่มน้ำไปแล้วก็รู้สึกแหย็ก
แต่ลูกชายดูเหมือนจะอาการดีขึ้นกว่าผม เพราะเขากินข้าวและดื่มน้ำ
ได้แล้ว

รถบรรทุกยังคงแล่นไปเรื่อยๆไม่หยุด จนถึงดึกเราก็มายังเมืองเจ็ด
พวกเขาหยุดให้เรากินข้าว และก็ไปต่อตอนเย็นของวันถัดไป ตรงกับวันที่
23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เราก็ก้าวถึงเมืองสาด ที่หมู่บ้านซาง ลู เยา
ทหารเล่าให้พวกเราฟังถึงหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่อยู่ไม่ไกลออกไปนัก
หมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านชาวลานู มีคนอยู่ 100 ครอบครัว ส่วนอีกหมู่บ้าน
เป็นของชาวว้าและจื๋น มีประมาณ 200 ครอบครัว ชาวบ้านพวกนี้เพิ่ง
มาถึงก่อนเราแค่เดือนเดียว ทั้งหมดมาจากทางเหนือเหมือนกัน ดินและ
ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านทั้งสองนั้นดีกว่าที่ที่พวกเรามาอยู่มาก เวลาจะเดิน
ไปไหนมาไหนข้ามดอยก็ง่าย ชาวบ้านพวกนั้นลงมือสร้างบ้านไม้ไผ่
ง่าย ๆ เสริ้จแค่ในอาทิตย์เดียวหลังจากมาถึง

องค์กรว้าบอกว่า จะแจกข้าวสารให้พวกเราไป 1 ปี เขาให้เครื่องแบบ

ทหารพวกเรานั้นจะซูด ผู้หญิงก็ได้ด้วย ในเดือนแรก ทุกคนยุ่งอยู่กับการเพาะปลูกในที่ดินใหม่ พวกเราพยายามทำงานหนัก ฝนลงข้าวไป 32 ปี แล้วก็ได้ผลผลิตมา 2,048 ปีเพราะดินมันดี เราารู้สึกว่าเราฐานะดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนมาก ครอบครัวผมก็มีความสุขเพราะไม่ต้องเป็นหนี้ เราคิดว่าตอนนี้เราได้หลุดพ้นจากชีวิตที่มีแต่หนี้แล้ว

ช่วงปลายฤดูฝน เรายังคงมีความสุขอยู่ แต่หลังจากนั้นไม่นาน เราก็เริ่มเจ็บป่วยลงทีละคน ทีละคน เป็นโรคที่แปลกมาก ไม่มีใครเคยเป็นมาก่อน ยังไม่ทันที่คนแรกจะหาย อีกคนก็เริ่มป่วยอีกแล้ว เราใช้ฝิ่นที่พกติดตัวมาเป็นยารักษา ทุกคนในครอบครัวผมเริ่มใช้ฝิ่นทุกคืนทั้งรักษาและป้องกันโรค พอไข้ลดลงไม่เท่าไรก็กลับเป็นขึ้นมาอีก เราขอให้หมอผีช่วยทำพิธีเซ่นไหว้วิญญาณ พิธีการยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายมาก เราต้องซื้อไก่ หมู และหมาจากเพื่อนบ้านมาเป็นของเซ่นไหว้

เงินและฝิ่นของเราเริ่มร่อยหรอและหมดไป ที่นี้เราไม่รู้จะไปขอยืมใคร ถ้าเป็นที่หมู่บ้านเดิม เราจะยืมเงินมาแล้วค่อยคืนในปีถัดไปเมื่อเก็บเกี่ยวฝิ่นได้ ที่นี้มีคนจีนร่ำรวยคนหนึ่งอาศัยอยู่ใจกลางหมู่บ้าน เราขอให้เขาให้เงินกู้กับเราและสัญญาว่าจะใช้คืนเป็นสองเท่า แต่เขาก็ปฏิเสธ องค์กรว่าเคยบอกไว้ว่าจะชดเชยข้าวของ อย่างข้าว หมู หมา ไก่ ควาย และวัว เมื่อเรามาถึง แต่พอแต่ละบ้านเจอกับโรคระบาดและเริ่มอดอยาก คนที่ไปขอเงินจากองค์กรว่าก็กลับมามือเปล่า พวกทหารแค่พูดง่าย ๆ ว่าพวกเขานั้นรับผิดชอบชาวบ้านทุกคน แต่ก็กลับไม่ช่วยอะไรเราเลย ผมอยากไปขอข้าวขอหมูเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้ไปเพราะรู้อยู่แล้วว่า จะไม่ได้อะไร อีกอย่างหนึ่ง เรากลัวว่าถ้าดูเหมือนว่าเราไม่อดทนกับ

องค์กรว่าเท่าไรแล้วเราอาจจะถูกฆ่าก็ได้ ลูกสาวกับเมียห้ามไม่ให้ผมไปคุยกับเจ้าหน้าที่ว่า เพราะพวกเขากลัวผมจะถูกลงโทษ

เหว ย เชียะ กัง ผู้นำวานะบอกกับพวกเราว่าถ้าต้องการเงินก็ปลูกฝิ่นได้เพราะตกลงกับรัฐบาลทหารพม่าไว้แล้ว เราจะปลูกฝิ่นได้อีก 3 ปีโดยไม่ต้องเสียภาษีด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับกับสิ่งที่เขาบอกพวกเราเมื่อตอนอยู่บ้านเดิม ตอนนั้นเขาบอกว่าถ้ามาถึงที่ใหม่จะไม่ให้ปลูกฝิ่นอีก แต่ตอนนี้ไม่มีใครสนใจเรื่องนั้นแล้วทุกคนอยากจะทำงานอะไรก็ได้ให้ได้เงิน

ก่อนที่จะเราจะย้ายมาที่นี่เราแค่เคยได้ยินชื่อ”ยาบ้า”แค่นั้น ไม่เคยเห็นมันมาก่อนแต่ที่นี่มียาบ้าเยอะมาก ถ้าเราขนยาบ้าข้ามไปฝั่งไทยใช้เวลาแค่หนึ่งวันหนึ่งคืนก็จะได้เงิน 10,000 บาท ถ้าผมไม่พิการแบบนี้จะผมคงต้องขนยาด้วยเหมือนกัน คนที่ทำงานนี้ได้เงินเยอะมาก แล้วก็ซื้ออะไรต่อมิอะไรที่เราไม่เคยเห็นมาก่อนได้ด้วย ผมก็แค่ปลูกฝิ่นไว้ 4 แปลง (แต่ละแปลงถ้าลงข้าวจะได้ 80 ปยั) ตอนที่เมียกับลูกสาวไม่ป่วยเขาก็ไปทำไร่ เราทำงานหนักทั้งวันทั้งคืน

พวกเราชาววามีคำกล่าวที่ว่า “ด้วยความหวังว่าจะได้น้ำผึ้งมากเราก็ฟันฝ่าเอาแรงผึ้งมาและหาญกล้าต่อเจ้าผึ้งร้าย หากสุดท้ายก็ได้เพียงน้ำผึ้งไม่กี่หยดเท่านั้น” เราทำไร่ฝิ่นและดูเหมือนว่าจะได้ผลผลิตดีแต่ในความเป็นจริง ฝิ่นของเราแทบไม่มีขายให้กริดเลย ชาวบ้านคิดว่าเป็นเพราะฝนลงช่วงเก็บเกี่ยวพอดี เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะลองปลูกใหม่ปีหน้า

หลังจากมาอยู่ที่ใหม่ได้ปีหนึ่งก็มีทั้งชาวว้าและชาวจีน ย้ายมาจาก

ทางเหนือเพิ่มอีกมากมาย บางส่วนมาอยู่ที่หมู่บ้านเรา ว่ากลุ่มที่มาใหม่นี้
ร่ำรวย ทุกคนพูดภาษาจีนได้ พวกเขามีเงินซื้อวัวตัวผู้ ม้า และควายได้
ทันทีที่มาถึง พวกเขาต่างยุ่งอยู่กับการหาที่ดิน บางคนก็ไปเอาที่ทำกิน
ของคนไทยใหญ่กับลาหู่ที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม และบอกกับเจ้าของเดิมว่า
ตัวได้ซื้อที่ดินนี้จากหัวหน้าแล้ว ชาวบ้านที่อยู่เดิมไม่รู้จะไปร้องเรียน
กับใครก็เลยต้องย้ายออกไป พวกเราก็ไม่รู้่ว่าพวกเขาไปอยู่ที่ไหน

พวกที่มาใหม่ทำงานหนักกว่าเรา พวกเขายุ่งอยู่กับการทำไร่ ตัดไม้
ถางที่ ป่าเขียวเริ่มลดลงไปทุกวัน พวกเขาปลูกข้าวได้มากและมีความสุข
กันเหมือนกับที่เราเคยเป็นเมื่อตอนแรก แต่หลังจากฤดูเก็บเกี่ยว
ครั้งแรกผ่านไป พวกเขาก็เริ่มป่วยและตาย หลายคนลองรักษาตัวเอง
ด้วยคาถาและยาพื้นบ้าน เอาไก่ หมู หมาและก๊วยกว่า 10 ตัวมาไหว้ผี
แต่ก็ไม่ดีขึ้น วันหนึ่ง ๆ มีคนตาย 3-4 คนตลอด เสียงพึมพำร้องไห้
ตลอดเวลานี้ทำให้ผมคิดบางครั้งว่าผมกำลังตกนรกทั้งเป็น

ลูกสาวคนโตของผมล้มป่วยลง ตัวแตร้อนเหมือนไฟ เราเอาผืนผ้า
แกกิ้นเป็นยา แต่ตกกลางคืนแกก็ท้องเสียหนัก แล้วก็ตายในตอนเช้ามืด
หลังจากนั้นอีกสองวัน แม่แกก็ท้องเสียหนักแล้วก็ตายไปเหมือนกัน
ผมรู้สึกสิ้นหวังและทุกข์อย่างยิ่ง ผมส่งสารลูกชายคนเล็กของผมเป็นที่สุด
ปกติแกจะต้องนอนกับแม่แกเลยร้องไห้ทั้งคืน ผมต้องอุ้มแกและ
พยายามกล่อมให้หลับ

ตอนนั้นเพื่อนบ้านใหม่ของเราก็ตายไปด้วยทั้ง 5 คน ในบ้านถัดไป
นั้นตายหมด รวมแล้วตายไป 50 คนภายใน 2 อาทิตย์ ถ้าเป็นที่บ้านเกิด
ของเรา เราก็คจะไปรักษากับหมอผีและก็ใช้ผืนรักษาอาการท้องเสียได้

แต่เราไม่เคยเจอโรคแบบนี้มาก่อน ที่นี่คนทรงเจ้าบอกว่า เจ้าทางภาคใต้
นี่ไม่เหมือนกันกับเจ้าทางภาคตอนเหนือ เรายรวบรวมเงินจากชาวบ้าน
ไปซื้อควายราคาแพงมา 3 ตัวเพื่อมาเซ่นไหว้เจ้า และก็หมอลงจากทาง
ตอนเหนือมาช่วยรักษาอีก 5 คน สองคนมาจากหมู่บ้านเดิมของผมเอง
แต่ชาวบ้านก็ยังคงล้มตายไปเรื่อย ๆ เพราะไม่มียาเพียงพอ

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 2

ชาววังซึ่งถูกโยกย้ายมาจากปาง หว่ย พื้นที่ว้ารัฐฉานตอนเหนือ
สัมภาษณ์เมื่อ : สิงหาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 55 ปี

เชื้อชาติ : ว้า

ศาสนา : คริสต์

สถานะครอบครัว : แต่งงานแล้วมีลูก 3 คน

อาชีพ : เกษตรกรและเป็นทหารอาสาสมัคร

หว่ย จาย ตั่ง (ตา ตั่ง) ผู้นำว่า สั่งให้ชาวบ้านทุกคนที่อยู่ใน
การควบคุมของเขาย้ายไปทางใต้ เพราะพื้นที่เดิมนั้นยากจนแร้นแค้น
ชาววังจะชินกับการเชื่อฟังคำสั่งมาตั้งแต่ยุคที่อยู่ใต้พวกคอมมิวนิสต์แล้ว
ก็เลยไม่มีใครกล้าคัดค้าน เราต้องทิ้งข้าวของทั้งหมดที่อุตสาหกรรมหนัก
มาหลายต่อหลายปีว่าจะมีเงินซื้อหามาได้ บางบ้านมีวัวควายหลายตัว
ก็ต้องทิ้งไว้ ไม่มีใครอยากจะทำอย่างนั้นแต่หัวหน้าบอกว่าเราจะได้รับ
ค่าชดเชยทรัพย์สินพวกนี้ทีหลัง เราไม่มีทางเลือกอื่นต้องทำตาม
ไม่ว่าจะเชื่อในสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ก็ตาม

บ้านเดิมของเราอยู่บนดอยตะปุ่มตะป่ำ การเดินทางติดต่อยาก
ลำบาก ไม่มีที่ราบให้เพาะปลูกได้ด้วย จะถางที่เตรียมเพาะปลูกก็ต้อง
ใช้มือถาง เราปลูกฝิ่นเป็นหลัก ดินนั้นไม่เหมาะกับปลูกข้าว ที่พอจะขึ้นได้

ก็เป็นมันฝรั่งและข้าวโพดเท่านั้น เกือบทุกบ้านไม่มีข้าวพอกิน พวกเขาต้องกินข้าวโพด มันฝรั่งและผักต่าง ๆ ไร่ของเราใช้เพาะปลูกมาหลายต่อหลายครั้ง เราจำเป็นต้องใช้ปุ๋ย ส่วนใหญ่ก็เป็นพวกขี้วัว ขี้ควาย แต่ก็ไม่พอเราก็เลยต้องใช้ของคนด้วย ถ้าไม่ระวังให้ดีพืชผลจะตายได้ง่าย ๆ ที่นั่นไม่มีป่า ไม่มีที่ให้หาพื้นมาหุงหาอาหาร ต้องคอยเก็บกิ่งไม้เล็ก ๆ มาใช้เอาเราให้หม้ามุ่งหลังคาบ้านและใช้ใบไม้แห้งมาทำผนัง

พอเหว่ย จาย ตั้งพูดถึงที่ใหม่ที่อุดมสมบูรณ์ที่เราจะย้ายไปนั้น ทุกคนก็ดีใจมาก อยากจะเดินทางไปให้ถึงเสียเดี๋ยวนั้นเลย เราออกเดินทางในตอนกลางดึกฤดูหนาวเพราะไม่อยากหันกลับไปมองเห็นสิ่งที่ต้องทิ้งไปถึงเราจะไปไม่ได้ ไกลเท่าไรในตอนฟ้าสาง ก็ไกลเกินกว่าจะเห็นหมู่บ้านแล้ว

หมู่บ้านผม บ้านของ ไร มีด้วยกัน 278 หลังคาเรือน 1,590 คน หมู่บ้านในเมืองเดียวกันที่ต้องย้ายก็มีบ้านของ คา (1798 คน) บ้านของ ไก (3,540 คน) บ้านไล ดี ยา (2,088 คน) และบ้านอก ซี ยิด (2,034 คน) ทั้งหมดรวมกันก็เป็น 11,000 คน แถบเขตคุน มาหรือดิน ม้อ นั้นมีคนอยู่ 18,700 คน ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้นำเปา ยี่ จาง หรือ ตา บัง พวกนั้นก็ถูกย้ายเหมือนกันแล้วผมก็ได้ยินว่ามีคนประมาณ 24,900 คน ที่ต้องย้ายจากจีนไปปาง ซางและเมืองสาต เขาขึ้นรถบรรทุกมาตามถนนเมืองลาน

นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจากเขตของโกกั้งอีก 13,000 คน ที่ถูกย้ายจาก ลาเสี้ยว เมืองกึ่ง น้ำ สาง ไปที่เมืองไต้ันด้วยอีก 9,000 คน

ต้องเดินจากปาง ยางไปเมืองเป้งกับเมืองสาต แล้วก็อีก 2,400 คน
ขึ้นรถบรรทุกจากนา วิไปปาง ยาง และเดินต่อ

พวกเราเป็นกลุ่มที่ต้องเดินเพราะเกือบทุกคนมีฐานะยากจน
เราเก็บเอาเสื้อผ้าของทุกคนในครอบครัวรวมไว้ในตะกร้าเดียว เมื่อผม
แบกตะกร้าเสื้อผ้าขึ้นหลัง อุ้มลูกสาวของเราไปด้วยแกอาอยู่ได้ขบเดียว
ส่วนผมแบกตะกร้าผืน 1 วิส มีเงิน 150 รูปีไว้กันตะกร้า ซ้อนด้วยข้าวโพด
กับข้าวสารอีก 6 ตะกร้า ลูกชายวัย 3 ขวบนั่งอยู่บนสุด ลูกสาวคนโตของ
ผมแบกจานชามและอาหาร ลูกสาวคนที่สองจูงน้องชาย 5 ขวบไว้
บางที่เขาให้เราเดินตามถนน บางทีก็เข้าทางลัดเส้นทางลำบากมาก
ต้องเดินลัดไปมาขึ้นลงคอยบ่อย ๆ ส่วนใหญ่ก็เดินตามถนนเส้นปาง
หวายกับปาง ซางที่พวกเราสร้างมาเองกับมือ

ตอนที่เดิน รถบรรทุกที่ขนชาวบ้านจากกอง ปริตกับไฉ่ สอยก็วิ่ง
ผ่านไป แถบของ ปริตกับไฉ่ สอยในเมืองมานะมีผืนขึ้นดีกว่าแถบบ้านเรา
มันเป็นเขตว่าที่ปลูกพืชผลอะไรก็ได้ ปลูกผืนก็ได้เยอะที่สุดเลยนะ
ชาวบ้านส่วนใหญ่ฐานะดีกันแต่แถวนี้มีแร่เงินอยู่ด้วย หัวหน้าว่า
กับรัฐบาลจีนสั่งให้คนเป็นหมื่นย้ายออกไป ก็เพราะว่าพวกเขาอยาก
ทำเหมืองเงิน

ในกลุ่มพวกเรามีเด็ก ๆ อยู่เยอะ บางทีเราก็ต้องพักให้ 2-3 คืน
กว่าจะถึงปางซางก็ใช้เวลา 18 วัน จากนั้นก็ตัดข้ามที่ราบหุบเขาเมืองป็อก
และไห ปุน-เมืองเงิน เราพักนอน 3 คืนที่หมู่บ้านไหปุน-เมืองเงิน
เป็นหมู่บ้านว่าที่เราซื้อควายและฆ่ากินที่นั่น เรามีความสุขมากเพราะ
เด็ก ๆ สนุกสนานร่าเริง แล้วก็เดินต่อมาตอง ต้า ข้ามถนนเซียงตุง ตองจี

แล้วก็เดินตามแม่น้ำลิมไปจนถึงพื้นที่ที่เมืองยอง กว่าเจ็ดถึงเก้าชั่วโมงถึง 69 วัน ทุกคนเหนื่อยมาก โดยเฉพาะเด็ก ๆ เราต้องคอยปลอบให้พวกแยกยอมเดินต่อ เมื่ผมกับลูกสาวคนโตต้องผลักดันคัมลูกชายคนเล็กที่ร้องอแงตลอดทาง

ที่ใหม่นี้ดีกว่าบ้านเดิม ข้าวราคาถูกลง แต่พอมีคนมาใหม่มากขึ้นเรื่อย ๆ ราคาของทุกอย่างก็แพงขึ้นมาก เราไม่สามารถซื้ออาหารที่เราต้องการได้ เราต้องซื้อหมาตามราคาที่เขาตั้งไว้เพราะเราอยากกิน แต่พอมาถึงเมืองยอง ครอบครัวผมก็ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรว่า เพราะเราเป็นสมาชิกอยู่ ผมได้รับเงิน 20 หยวน เมื่ผมได้ 15 หยวน ลูกชายกับลูกสาวได้ 10 หยวน แล้วแต่ละคนยังได้ข้าวคนละ 6 ปีก่อนเดือนด้วย ก็เลยไม่มีปัญหาอะไร เราได้รับเครื่องแบบทหารว่าทุกคน ผู้หญิงกับเด็ก ๆ ก็ได้ ผู้ชายต้องเป็นทหารเต็มเวลา ส่วนผู้หญิงและเด็กนั้นเป็นบางครั้ง เรามีกฎหมายว่าชาวว่าทุกคนจะต้องเป็นทหาร

ครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกหลายคนจะสบายกว่านี้เพราะจะได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรมากกว่า ผู้ชายบางคนเลยมีเมียมากกว่าหนึ่งคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกมีตำแหน่งสูงจะมีเมียมากกว่าสองคน

ตอนก่อนจะมาพวกเขาบอกว่าเราจะปลูกผืนไม้ได้อีก แต่จะปลูกข้าวได้และเอาที่นาที่ไร่ได้เท่าไรตามแต่ต้องการ พอเรามาถึง องค์กรว่ากับรัฐบาลทหารพม่าก็ทำข้อตกลงร่วมกันให้เราปลูกผืนไม้ได้อีก 3 ปี เพราะเรา ยังปลูกพืชอย่างอื่นไม่ได้

คนที่มาใหม่จะยุ่งอยู่กับการทำไร่ เห็นที่ไหนดินดีก็จะเอาแล้วก็ต้องทะเลาะกับคนล่านูที่อยู่มากแต่เดิม หรือกับว่าคนอื่น ถ้าเป็นอย่างนั้น

ผู้นำก็จะเป็นคนตัดสินใจ แล้วทุกคนก็ต้องเชื่อฟัง สำหรับครอบครัวของผม
นอกจากหน้าที่ต่อองค์กรแล้ว เราก็ใช้เวลาทั้งหมดกับไร่ของเรา

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 3

ชาวลานูซึ่งหลบหนีจากผลกระทบการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวว่า

ณ เมืองสาต

สัมภาษณ์เมื่อ : 12 ตุลาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 41 ปี

เชื้อชาติ : ลานู

ศาสนา : คริสต์

สถานะครอบครัว : แต่งงานแล้วมีลูก 3 คน

อาชีพ : เกษตรกร

ในช่วงปีพ.ศ. 2542 - 2543 มีคนว่ากับคนจีนอพยพเข้ามาเรื่อยๆ เป็นพันเป็นหมื่น ทั้งมาโดยรถบรรทุกและเดินมา แล้วก็มีการหารว้าไป ๆ มา ๆ มากมาย

คนว่าส่วนใหญ่พูดภาษาไทยใหญ่ได้ดี ผู้นำเขาบางคนพูดจีนยูนนาน ได้คล่องด้วย พวกเขาก็เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ทางตอนเหนือของรัฐฉาน ประเทศพม่า เรามองพวกเขาเป็นคนบ้านเดียวกัน แม้เขาจะอยู่ไกลจากเราไปมาก ยากที่จะมีโอกาสได้พบปะเจอกันเพราะถนนและการสื่อสารเดินทางนั้นยากลำบาก ปกติแล้วเป็นการยากที่พวกเราทางใต้จะไปพบเจอคนทางเหนือ นานมาแล้ว สมัยรุ่นพ่อรุ่นแม่ ก็มีคนว่าบางคนผ่านทางมาเหมือนกัน แต่ช่วง 30 ปีที่ผ่านมาเนี่ย พวกเราไม่เคยเห็นคนว่าเลย

สำหรับเรา พวกคนว้าวนะน่ากลัว ไม่ใช่แต่กับเด็กๆนะผู้ใหญ่เองก็จะกลัว
แม้แต่จะมองดู ตอนผมยังเล็ก ถ้าพ่อแม่อยากให้ลูกหยุดร้องให้ก็จะพูดว่า
ว่าจะมาตัดหัวถ้าไม่หยุดร้อง อย่างนี้ละก็เด็กๆจะหยุดร้องให้ทันที

พวกเราที่ศูนย์ลานูแม่จันที่หนึ่งและสองซึ่งเป็นเขตที่พักของทหาร
ผ่านศึกลากับพม่ามีด้วยกันราว 230 ครอบครัวแล้วคนที่หมู่บ้านอะซอ
ปะยา (อาซา) 60 ครอบครัว หมู่บ้านซู ลู (อาซา) 50 ครอบครัว
หมู่บ้านบ้านฮู้ง (ไทยใหญ่) 200 ครอบครัว หมู่บ้านกอง มู ต้น (ไทยใหญ่)
130 ครอบครัว บ้านใหม่ (ไทยใหญ่) 110 ครอบครัว และที่บ้านหาด
บา (ไทยใหญ่) 23 ครอบครัว รวมทั้งหมดก็ 680 ครอบครัว 4,500 คน
ทุกคนต้องทุกข์ยากจากการหลั่งไหลเข้ามาของพวกว้า

เหวย เชียะ กัง หัวหน้าว่าจากทางเหนือนะ ชื่อเอาที่ดินที่ดีที่สุด
แถวรอบ ๆ เมืองสาตได้จากรัฐบาลทหารพม่าที่นั่นมากกว่า 500
เอเคอร์นะ มีคนไทยใหญ่ ลานู อาซาและปะหล่องก็ทำกินกันมาหลาย
ชั่วอายุคนแล้ว ทั้งปลูกข้าว ส้ม ชา กระเทียม พริก อ้อยของพวกนี้
รวมทั้งป่า สัตว์ป่า ศาลพระภูมิ ไปหมดไม่มีเหลือแล้ว ไม่ว่าพวกว้าจาก
ทางเหนือจะต้องการอะไร เขาก็ได้หมด

พวกว้าจากทางเหนืออีกเอาที่ดินในหุบระหว่างห้วยแม่กิ่นกับห้วยหก
ไป เขาตั้งหมู่บ้านใหม่ 3 หมู่บ้านทั้งหมดมีมากกว่า 500 ครอบครัว
ไม่มีใครได้รับค่าชดเชยอะไร แม้แต่เพียงเศษเสี้ยวเล็ก ๆ ก็ไม่มี
ไม่มีประโยชน์ที่จะไปร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลทหารพม่าและถ้าไป
ร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ว้า พวกเขาก็จะตอบกลับมาแค่ว่า พวกเขาได้ซื้อ
ทุกสิ่งทุกอย่างจากพลโทชิน ยูนท์ (เลขาธิการที่ 1 แห่งสภาเพื่อสันติภาพ

และการพัฒนาแห่งรัฐ) แล้ว ชาวบ้านน่าจะรู้จะหันไปทางไหนเลย

พวกัวมาเอาผักและผลไม้ที่ชาวบ้านปลูกไว้ แถมยังชี้ให้เจ้าของ
กลัวด้วย โดยทำท่าทางขู่ว่าจะตัดหัว คนเฒ่าคนแก่บอกว่าขนาดตอนที่
ทหารญี่ปุ่น หรือทหารจีนก็ก่อกบฏตั้งเข้ามายังไม่เลวร้ายเท่านี้

กองพัน 801 ของ เหวย เชียะ กัง (กองทัพเอกภาพแห่งรัฐว่า)
มีฐานปฏิบัติการอยู่ที่บ้านสูง หมู่บ้านของผม ที่นั่นมีทหารอยู่ประมาณ
2,000 ครอบครัว เป็นทหารจีน 4 หน่วยก็มีสัก 250 บ้าน รวบรวม 1,000
คน ทหารจีนพวกนี้เกี่ยวข้องกับเหวย (เซียะ กัง) ทั้งด้านการทหารและ
ก็ธุรกิจด้วย ตอนนั้นบ้านสูงแออัดมาก กลายเป็นเมืองว่าเล็ก ๆ ไปแล้ว
มีสิ่งก่อสร้างทันสมัยและกระทั่งห้างสรรพสินค้า

แถบนี้ คนท้องถิ่นที่เป็นลาหู่ อาซำ ไทยใหญ่กลายเป็นเหยื่อของ
ทหารว่าและกองทัพรัฐบาลพม่า เงินก็รีดเอาไปจากเขา แต่ละคนต้อง
อดทนกับการข่มเหงทำร้าย คนส่วนใหญ่ทนการกระทำของพวกว่าที่ย้าย
เข้ามาใหม่ไม่ไหวก็เลยพากันหนีไป มีเหลืออยู่น้อยมาก

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 4

ชาวไทยใหญ่ซึ่งหลบหนีจากผลกระทบการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาว
ณ หมู่บ้านตะลั้ง ที่ราบเมืองกานในเขตเมืองสาต

สัมภาษณ์เมื่อ : 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 53 ปี

เชื้อชาติ : ไทยใหญ่

ศาสนา : พุทธ

สถานะครอบครัว : แต่งงานแล้วมีลูก 3 คน

อาชีพ : เกษตรกรและเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ในหมู่บ้านตะลั้งจะมีอยู่ 3 ปีกย่อย คือ ตะลั้ง, วัน ยาง, และวันบง
รวมทั้งหมดมีประมาณ 150 ครอบครัว หรือ 1,000 คน เดิมนั้นบางส่วน
อพยพไปเมืองไทย บางส่วนหนีไปอยู่ท่าขี้เหล็ก และอีกส่วนก็หนีไปอยู่
เมืองเพี้ยก เพราะเมื่อปีพ.ศ. 2544 นี้มีคนว่าประมาณ 2,500 ครอบครัว
จากทางเหนือ แล้วก็จากเมืองยองย้ายมาตั้งหมู่บ้านใหญ่ ๆ ถึง
4 หมู่บ้านที่นี่

พวกเรามาดูถึงก็เอาผักผลไม้ต่าง ๆ ที่เราปลูกไปหมดโดยไม่ได้เอ่ย
ปากขอสักคำ ถ้าเจ้าของสวนไปขอเขาดี ๆ ว่าอย่าทำอย่างนั้น พวกก็ด่า
กลับมาหยาบ ๆ คาย ๆ แล้วยังทำท่าซื่ออีกว่าจะตัดหัวเรานะ เด็ก ๆ
และเมียของเรานะกลัวแม้กระทั่งจะออกจากบ้านไปไร่ พวกเราขโมย

เอาหมูเอาไก่ของเราไป กระทั่งหมา วัว ควายก็หายไปด้วย แล้วก็ไม่มีใครกล้าร้องเรียนบ่นว่า เพราะพวกเขาถืออาวุธ

ปกติผมอยู่อยู่เสมอ เพราะผมเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เมื่อไรทหารรัฐบาลพม่าเข้ามาที่หมู่บ้านเรา ไม่ว่าผมจะอยู่ที่ไหน ก็ต้องรีบกลับมาที่หมู่บ้าน ถ้าทหารต้องการลูกหาบและผมไม่สามารถจัดการให้ได้ทันเวลา หรือถ้าผมหาไก่หรือเหล้ามาให้ไม่ได้ตามต้องการ พวกเขาเตะตีผม เป็นอย่างนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีอยู่ครั้งหนึ่งเขาตั้งจะเอาลูกหาบ 50 คน พอหาได้ขาดไปคนหนึ่ง ผมก็ถูกซ้อมและต้องไปเป็นลูกหาบแทน 17 วัน

พอเกิดการสู้รบระหว่างทหารไทยใหญ่กับทหารรัฐบาลพม่าตรงชายแดนไทยที่ปางหนุ (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544) ก็มีทหารรัฐบาลพม่ากลุ่มหนึ่งที่หมู่บ้านของเรา เขาสั่งให้ผมเรียกชาวบ้านทุกคน มาชุมนุม แต่มีบางคนกลัวมากจนไม่กล้ากลับมาที่หมู่บ้าน แอบไปหลบอยู่ในป่า พวกทหารก็เลยกล่าวหาว่าชาวบ้านพวกนั้นมีโยงโยกับกองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ ผมถูกจับ มันเอาผ้าห่มเปียก ๆ คลุมหัวผม และก็เอาไม้ตีผม ตีแล้วตีอีกจนผมหมดสติไป พอฟื้นมาก็เห็นว่าตัวถูกมัดกับคอกวัวใต้ถุนบ้าน พวกมันตรวจไล่ซ้ำแล้วซ้ำอีกว่าผมต้องตาย ถึงผู้ใหญ่บ้านจะอ้อนวอนยืนยันว่าไม่มีใครไปหมู่บ้านติดต่อกับทหารไทยใหญ่เลย พวกทหารก็ยังทำป่าเถื่อนโหดร้ายต่อไป และยังยิงยิงยิงไปหมู่บ้านอีกด้วย ในที่สุด ผู้ใหญ่บ้านไปรวบรวมเงินเท่าที่จะหาได้จากทั้งหมู่บ้านได้ 122,000 จ๊ิต คุณเข่าอ้อนวอนทหารรัฐบาลพม่า มันก็เอาเงินไปแล้วว่า “นี่ข้าส่งสารแทนรอกนะ ถึงยอมให้ไม่นั้นคงจะฆ่าพวกแกตายหมดแล้ว” ทหารนั้นบอกว่าผู้ใหญ่บ้านอาจจะ

ต้องติดคุก 20 ปี ผมถูกตีอยู่ทั้งคืนเขาถึงจะปล่อย พวกทหารนั้นมาจาก กองพัน 221 ที่เมืองสาต

ในหมู่บ้านเมืองกาน มีคนว่า 300 ครอบครัวมาตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้น 3 หมู่บ้าน มีคนจีนสัก 30 ครอบครัวมาด้วย เพราะอย่างนี้ ชาวบ้าน ไทยใหญ่ทุกคนถ้าไม่ไปเมืองไทยก็ต้องหนีไปทำขี้เหล็ก พวกเราที่ย้ายมา อยู่那儿ทำตัวแย่มาก ทำอะไรตามอำเภอใจ ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์อะไร ทั้งนั้น ไม่ใช่แต่ผู้ชาย ทั้งผู้หญิงและเด็กก็เป็นด้วย ถ้าเกิดมีปากเสียงกับ คนไทยใหญ่ที่อยู่มาก่อนเมื่อไร ก็ชอบทำท่าทางพูดว่าจะเชือดคอพวกเรา อย่างนั้น

พวกเราคนคอยคุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกัน คนไทยใหญ่กับลาหู่จะอยู่ ด้วยกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าพวกเราจะไม่รู้หนังสือกันสักคน หมู่บ้านก็มีจารีตของตัวเอง ถึงแม้ว่าบางพิธีกรรมนิยมปฏิบัติของเรา จะต่างกันไปบ้าง เราก็รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก อย่างการขโมยของหรือ อาชญากรรมอื่น ๆ เราก็มีมาตรการจัดการของเราเอง ซึ่งหมายความว่า ผู้คนก็จะเอาเปรียบกันและกันไม่ได้ เราถึงได้อยู่ร่วมกันมาแบบนี้หลายชั่วอายุคนแล้ว

แต่ปัจจุบัน เมื่อรัฐบาลทหารพม่าครองอำนาจ ถึงเราจะไปเรียกร้อง เกี่ยวกับความยุติธรรม พวกเขาก็จะเพิกเฉย แต่ทหารรัฐบาลพม่ากลับ ตั้งข้อกล่าวหาขึ้นมาเองตามแต่ใจ อย่างหาว่าชาวบ้านติดต่อกับทหาร ไทยใหญ่ และก็จับชาวบ้านไปซ้อม หลาย ๆ คนถูกฆ่าตาย

พวกว่ำน่ะมีผู้ใหญ่มากและกำนันของตัวเอง พวกเขาก็รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด พวกเขามีผู้นำทหารที่เข้มแข็ง แต่ตอนนี้พวกเขากำลังทำตัว

เป็นผู้นำเสียเอง เรากลายเป็นผู้อยู่ใต้เขาและต้องทนกับความอยุติธรรม
เผด็จการที่ดิ้นรนแย่งชิงไปจากเรา

คนเผ่าคนแก่ไทยใหญ่มีคำกล่าวว่า “อยู่บ้านเดียวกัน โตมาคนละที่”
ถึงแม้ว่าวัวควายและม้าจะสามารถอยู่ในทุ่งเดียวกันได้ นิสัยมันก็ไม่เหมือนกัน วัวควายนั่นอยู่กับฟุ่มไม่รักได้ แต่ม้าต้องอยู่ในทุ่งกว้าง
ดังนั้น ถ้าเราเลี้ยงวัวควายและม้าไว้คอกเดียวกัน วัวและควาย ก็จะเริ่ม
ขวิด ม้าก็จะเริ่มเตะ เราก็เหมือนกับคำกล่าวนี้ เราไม่ได้เกลียดคนว่า
แต่เรามีวิถีชีวิตที่แตกต่าง หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง ถ้าหากพวกเขามีชีวิต
อยู่ด้วยกฎแห่งปืน พวกเราก็จะไม่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 5

ชาวลาหู่ซึ่งหลบหนีจากผลกระทบการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวกว๋

ณ บ้านป่าหม่ปุก เขตเมืองสาต

สัมภาษณ์เมื่อ : 12 ธันวาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 30 ปี

เชื้อชาติ : ลาหู่

ศาสนา : คริสต์

อาชีพ : เกษตรกร

สถานะครอบครัว : แต่งงานแล้วมีลูก 2 คน

เมื่อปลายปีพ.ศ. 2542 ราว ๆ ช่วงคริสมาสต์ พวกเราจากภาคเหนือก็มาถึง พวกเขามาพร้อมกันหมดเลย มีทหารประมาณ 700 คนกับครอบครัวนั่งรถบรรทุกมา พวกเขาเริ่มสร้างบ้านของตัวติดกับหมู่บ้านของเราและลงมือเพาะปลูกทันที เขาแย่งเอาที่ดินที่ดี ๆ ของเราไปหมด เราไม่สามารถร้องเรียนอะไรได้ ใครบ่นว่าอะไรก็โดนจับใส่คุกหมด (เป็นหลุมขุดใต้ดิน) ถูกล่ามโซ่ที่ขาและก็ถูกบังคับให้ทำงานในไร่ให้พวกเรา แล้วก็ได้กินแคว้นละครึ่ง

พวกเราที่มากอยู่ในพื้นที่เราเป็นคนของกองทัพว่ากองพล 214 แต่ละคนรวมทั้งเด็ก ๆ ก็จะได้รับเงินไทย 1,000 บาท พวกเขายังได้รับแจกข้าวด้วย ผู้ใหญ่จะได้คนละ 1 ถังใหญ่ ส่วนเด็กได้ครึ่งถัง พวกเขา

ไต้ยีนว่า จะมีการแจกข้าวแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ทุกเดือนจนถึง 3 ปี จากนั้นก็ต้องพึ่งตัวเอง

พวกเขาปลูกข้าวในที่ทำกินของเรา พวกเขาไปทำไร่ผืนบนดอยอีกด้วย หัวหน้าเขาบอกว่าไม่ให้ปลูกผืนใกล้ ๆ ต้องให้ไปห่างสายตา พวกเขาได้รับคำบอกเล่าว่าตัวจะทำไร่ผืนไปได้จนถึงปี พ.ศ. 2548 หลังจากนั้นจึงจะห้าม

มีคนจีนอยู่ในหมู่บ้านพวกเขาด้วย (ชาวว่าที่โยกย้ายมา) พวกนี้จะเปิดร้านค้าขายอาหารและอะไรหลายอย่าง ทำเหล้าข้าวโพดขายด้วย ผมยังเห็นทหารกับเจ้าหน้าที่จีนอยู่ในกองทัพว่า ใส่เครื่องแบบว่า แต่เขาจะผิวขาวกว่าคนว่า ก็เลยง่ายมากที่จะแยกออก แล้วพวกนี้จะพูดได้แต่ภาษาจีนเท่านั้น

หลังจากพวกเรามารู้ได้ไม่นาน พวกเขาก็เริ่มป่วยด้วยไข้มาลาเรีย และเริ่มล้มตายคนแล้วคนเล่า บางทีตายวันหนึ่ง 10 คนก็มี ผมไม่เคยเห็นอะไรแบบนี้มาก่อนเลยในชีวิต ถึงจะมีหมอนามัยคนว่า แต่เขาก็ช่วยอะไรไม่ได้ เขาล้างซื้อยามาหลายคันรถบรรทุก ทั้งยาจีนยาไทย แต่ก็ดูเหมือนจะใช้ไม่ได้ผล พวกเขาฝังศพเหล่านั้นไว้วนนอกหมู่บ้าน ยังไม่ทันจะฝังศพหนึ่งเสร็จ ก็มีอีกคนหนึ่งตายอีกแล้ว ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ทั้งครอบครัวนะแหละตายกันหมด บางคนพอเห็นคนตายในบ้าน ก็พยายามจะหนี แต่ถ้าถูกจับได้ก็จะถูกซ้อม บางคนถึงกับถูกฆ่าตายแค่เพราะพยายามจะหนี คนที่จะหนีต้องแอบไปตอนกลางคืน ทหารว่าจะออกตรวจทุกบ้านหาคนที่หนีและคอยถามว่ามีใครรู้ว่าพวกนี้หนีไปไหนหรือไม่

เด็กจำนวนหนึ่งต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าเพราะพ่อแม่ป่วยตาย เด็กพวกนี้จะถูกส่งตัวไปที่กองกำลังที่ฐานโหยด ที่นั่นมีโรงเรียนอยู่แห่งหนึ่งสอนภาษาจีน ว้า และไทยใหญ่ มีเด็กอยู่ประมาณ 300 คนทั้งหญิงทั้งชาย เด็กพวกนี้จะต้องทำงานให้กับกองทัพว้าเมื่อเรียนจบ

หลังจากที่พวกว้ามา ผมอยู่ที่หมู่บ้านได้อีกปีหนึ่งก็ทนไม่ไหว เลยหนีออกมา พวกว้าเอาทุกสิ่งทุกอย่างไปตามอำเภอใจ แล้วยังริดภาษีเอาจากเราอีก แต่ละคนต้องจ่ายให้ทหารว้าปีละ 250 บาท ถ้าจ่ายไม่ได้ก็จะต้องส่งคนไปให้กองทัพว้าแทน เขารับเด็กอายุ 7 ขวบขึ้นไป โชคดีที่ผมมีไก่และสัตว์เลี้ยงที่พอจะเอาไปขายได้เงินมาพอ แต่เราก็กินต้องจ่ายภาษีข้าวอีก 10 ถึงให้ทหารว้าด้วยนะ นี่ก็เหมือนกับที่เราต้องจ่ายให้กับทหารพม่าอยู่แล้วนั่นแหละ

ตอนที่ผมหนีจากหมู่บ้านมา ผมเอาอะไรติดตัวมาไม่ได้เลยนอกจากผ้าห่ม 2 - 3 ผืน พวกว้าไม่ให้ผมเอาอะไรมา ผมต้องทิ้งแม่หมูไว้ตัวหนึ่ง ลูกหมูอีก 7 และไก่อีก 70 ตัว ตอนที่ออกมาฉันไม่มีคนลาหู่เหลืออยู่ในหมู่บ้านแล้ว เขาหนีไปกันหมดแล้วพวกว้าก็ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของพวกเขา พวกเราแต่ละคนกระจัดกระจายกันไปคนละทิศคนละทาง บางคนไปโหยด บางคนไปเมืองสาต แต่ผมไม่รู้จักใครที่หนีมาเมืองไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ # 6

ชาวอาข่าซึ่งหลบหนีจากผลกระทบการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวว่า

ณ บ้านบุญกู เขตเมืองสาต

สัมภาษณ์เมื่อ : วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2544

เพศ : ชาย

อายุ : 42 ปี

เชื้อชาติ : อาข่า

ศาสนา : ถิ่นผี

สถานะครอบครัว : แต่งงานแล้วมีลูก 2 คน

อาชีพ : เกษตรกร

ครอบครัวของผมแต่ดั้งเดิมอยู่บนดอยที่ป้อกแม่จ๊อบ บ้านเมืองต๋ม เขตเมืองสาต แต่เมื่อปีพ.ศ. 2537 มีการสู้รบกัน เราถูกทหารรัฐบาลพม่า บังคับให้เป็นลูกหาบ ก็เลยหนีย้ายไปอยู่ปาก นุกที่สัน ทาง เขตเมืองสาต แทนต่อมาเราย้ายมาที่บ้านบุญ กู อยู่ที่นี่ได้ 5 ปี ก่อนจะอพยพ เข้าเมืองไทย

ก่อนจะมาที่นี่ เราต้องเป็นลูกหาบให้รัฐบาลทหารพม่าซ้ำแล้วซ้ำอีก ถ้าชนหาบของไม่ไหวก็ถูกตีถูกเตะยังกับเป็นหมาเป็นหมา ลองดูแผลเป็นที่หลังผมก็ได้ถ้าไม่เชื่อ

นอกจากจะต้องจ่ายภาษีชนิดต่าง ๆ สารพัดให้กับรัฐบาลทหารพม่า เรายังต้องจ่ายภาษีเงินให้ทหารว่าด้วย ไม่ว่าอะไรเราจะใหญ่จะเล็กยังง

ก็ต้องจ่ายเงิน 10 บาท (หน่วยน้ำหนัก) เหมือนกัน แล้วยังต้องจ่ายเป็นข้าว 2 ถังกับ “ภาษีประชาชน” 250 บาทต่อครอบครัว (เวลาขายเงินให้ว่า เราจะได้เป็นเงินไทย) ถ้าเราไม่มีจะจ่ายเขา เราต้องให้ลูกชายเรา (อายุ 14 ปี) ไปเป็นทหารให้แก่กองทัพว่า ผมจ่ายภาษีพวกนี้ไม่ให้ และก็ไม่อยากเสียลูกชายไป ถึงได้หนีมาอยู่ชายแดนไทยเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2544 นี้

เรื่องมันเริ่มเมื่อเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2543 ประมาณวันที่ 18 คนว่าเป็นพันเป็นหมื่นเริ่มมาถึงพื้นที่ของเรา พวกเขามาด้วยรถบรรทุกสิบล้อที่เข้ามาจากเมืองไทยถึง 80 คัน และยังมีรถบรรทุกหลักอีก 100 คันที่เข้ามาจากจีน ทั้งหมดราว 7,000 ครอบครัว หรือกว่า 40,000 คนเห็นจะได้ เพื่อนว่าคนหนึ่งบอกผมว่า พวกเขามาจากหลาย ๆ ที่ รวมทั้งแถวอีสานและเมืองมาทางเซตว่าตอนเหนือ เพื่อนผมบอกว่าบางหมู่บ้านนั้นถูกโยกย้ายมาทั้งหมดและบางหมู่บ้านก็ถูกย้ายมาแค่ส่วนหนึ่ง ชาวบ้านไม่ได้มาด้วยความเต็มใจ พวกเขาไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะต้องเชื่อฟังผู้นำของตัวเอง บางคนได้รับแจ้งล่วงหน้าก่อน 6 เดือนว่าจะต้องย้าย แต่บางคนก็ไม่ได้รับคำเตือนก่อนเลย อย่างหมู่บ้านของเกร๊าะ ที่มี 230 หลังคาเรือนตอนแรกมีคำสั่งมาว่าจะย้าย 100 ครอบครัว แต่พอวันจริงก็สั่งถึง 150 บ้าน เขาแค่สุมบังคับเอาเลยบางบ้านเด็ก ๆ หนีไปซ่อนเพราะไม่อยากไปก็เลยถูกทิ้งไว้ ครอบครัวต้องแตกแยกพลัดพรากกัน ชาวบ้านว่าบางคนได้ยินมาว่าคนกลุ่มที่ถูกย้ายลงใต้ไปเมื่อปี พ.ศ. 2542 นั้นล้มตายมากมายก็เลยกลัวที่จะย้าย แต่เขาก็ไม่กล้าจะฝ่าฝืนคำสั่งผู้นำ ไม่มีใครกล้าพูดถึงปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการ

โยกย้ายนี้ ทุกคนได้รับอนุญาตให้พูดแล้วว่าอะไร ๆ ทางใต้จะดีกว่า
ยังงั้นเท่านั้น

พวกว่าที่อพยพมาอยู่ใหม่เอาเหรียญเก่าติดตัวมาด้วย เขาเลยมีเงิน
มากกว่าเรา และเมื่อมาถึงใหม่ ๆ เขายังได้รับแจกอีกคนละ 1,000 บาท
แต่ก็เพียงปีแรกเท่านั้น นอกจากนี้ พวกเขายังได้รับปันส่วนข้าวทุกเดือน
ผู้ใหญ่จะได้คนละ 35 กระป๋อง เด็กคนละ 15 กระป๋อง เมื่อพวกเรามารถึง
ใหม่ ๆ เราขายไก่ หมู หมา และวัวให้พวกเขาในราคาสองเท่า
ไก่ตัวหนึ่งเราจะได้เหรียญเก่าหนึ่งเหรียญ (มีค่าเท่ากับ 900 จิต)
แต่สำหรับผักผลไม้ที่เราปลูกไว้ในสวน พวกเขาก็เก็บดังตามแต่จะต้องการ
ไปเสียเฉย ๆ โดยไม่ขอสักคำ ถ้าเราพยายามจะห้ามพวกเขาก็จะดววด
กลับมา

ที่ดินนี้เหมาะกับการทำไร่ผืนมาก กองทัพว่าบอกกับพวกเขาว่า
ให้ปลูกผืนต่อไปได้อีก 3 ปี รัฐบาลทหารพม่าก็บอกกับชาวบ้านว่าอีกว่า
พวกแกจะปลูกผืนตรงหน้าผาไม่ได้ (พื้นที่ที่คนมองเห็นได้ชัดเจน)
แต่ปลูกได้ตรงแถวต้นคอนะ (ที่ลับตา) อย่างนี้ คนว่าที่ย้ายมาก็เลยปลูก
ไร่ผืนกว้างขวาง พวกเขายังได้รับอนุญาตให้ค้าขายผืนได้โดยเสรี
แม้แต่กับเมืองไทย แต่ชาวบ้านลาหู่ อาข่าและไทยใหญ่ที่อยู่ใกล้ไม่ได้
รับอนุญาตให้ขายผืนได้ตามสบายอย่างนี้ พวกเขาได้รับคำสั่งให้ขาย
ให้กับกองทัพว่าโดยตรงเท่านั้น ถ้าฝืนผืนจะถูกจับขังคุก

ปัญหาหลักก็คือไร่ข้าวของเรา พวกว่าที่มาใหม่จะยึดเอาที่และ
ถางต้นไม้ออกเสียเฉย ๆ โดยไม่ถามสักคำว่าเจ้าของเป็นใคร
เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวบ้านดั้งเดิมส่วนใหญ่ก็เลยต้องทิ้งไร่และพืชผล

ของตัว ย้ายไปอยู่ที่อื่นเสีย พื้นที่ทั้งหมดระหว่างน้ำแม่กิงกับน้ำกก ตกเป็นของกองพล 214 ซึ่งมีทหาร 1,000 คน ภายใต้ผู้นำชื่อดำ รง

พวกว้าที่ใหม่ก็ต้องจ่ายภาษีให้กองทัพว่าเหมือนกัน ปีหนึ่งต้องจ่ายเป็นฝิ่น 10 บาท (หน่วยน้ำหนัก) ข้าว 2 กระป๋องและเงิน 200 บาท แต่ไม่ต้องจ่ายภาษีให้กับรัฐบาลทหารพม่าอีกแต่คนลาหู่ อาข่า และไทใหญ่ต้องจ่าย แต่ละบ้านต้องขายข้าว 8 กระบุงในราคากระบุงละ 300 จั๊ดให้รัฐบาลทหารพม่าจริง ๆ แล้วราคาตลาดจะตกกระบุงละ 1,500 จั๊ด สำหรับฝิ่นไม่ว่าไรที่มีจะเล็กหรือใหญ่ก็ต้องให้ไร่ละ 10 บาท (หน่วยน้ำหนัก) ถ้าให้ฝิ่นไม่ได้ก็ต้องจ่ายเงินสดตามราคาฝิ่นในตลาดขณะนั้น

นอกจากนี้ ทหารรัฐบาลพม่ายังบังคับให้ชาวบ้านซื้อม้าให้แทนลูกหาบขนของ ม้าพวกนี้ไม่ได้กินอ้อยและทำงานเกินกำลังจนตายไปหลายตัว บางครั้งทหารก็ฆ่ากินเองแต่บอกชาวบ้านว่าม้าตายที่แนวหน้า เพื่อที่ชาวบ้านจะต้องซื้อตัวใหม่มาให้แทน ป่อยครั้งที่เ็นที่สุดแต่ละบ้านก็ต้องจ่ายครั้ง 1,500 จั๊ดเพื่อซื้อม้าปีละมากกว่า 2 ครั้ง ยิ่งไปกว่านั้นแม้จะมีการประกาศจากเจ้าหน้าที่ว่าจะไม่มีการใช้คนเป็นลูกหาบอีกต่อไป แต่เมื่อวันที่ 7 กันยายนปีนี้เอง พวกเขาสั่งให้ชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านป่าแป๋มาสร้างค่ายทหารสำหรับกองพัน 527 เสียตั้ง 1 อาทิตย์

พื้นที่ที่ชาวว้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ตามลำน้ำแม่กิงนั้น เดิมมีหมู่บ้านอยู่ประมาณ 33 หมู่บ้าน อยู่กันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว มีผู้คนทั้งหมด 1,428 ครอบครัวหรือประมาณ 5,679 คน แต่จำนวนว้าที่มาอยู่ใหม่นั้นมากกว่ามากคือประมาณ 7,000 ครอบครัว หรือ 42,000 คน ผลก็คือคน

ที่อยู่มาตั้งแต่เดิมต้องย้ายไปที่อื่น พวกที่ไม่สามารถไปไหนไกลก็พยายามตั้งหมู่บ้านใหม่เอาแถว ๆ นั้น ทางการรื้อบออกกับคนที่ย้ายออกไปว่าจะอนุญาตให้พวกเขาเอาของที่ขนแบกติดตัวไปได้เท่านั้น อย่างอื่นเช่นที่ทำกิน นาข้าวและพืชผลจะต้องทิ้งไว้เฉย ๆ จะไม่มีใครได้รับค่าชดเชยใด ๆ

พวกวันนี้สามารถทำงานได้หนักกว่าเรา ฝนจะตกแดดจะออกก็ทำได้ แต่หลังจากนั้นไม่นาน สักแค่ 2 เดือน พวกเขาก็เริ่มป่วยและล้มตายกันเป็นนับพัน แครอบ ๆ หมู่บ้านเราก็ตายไปสัก 300 คนเห็นจะได้ มีหมอจีนมาแต่ยาก็ไม่พอ คนยังล้มตายไปเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2544 มีคนตายน้อยลง แต่ทุกเดือนก็ยังมีเดือนละ 5-6 คนได้ ส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่มาใหม่ทีหลังอีก

